Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Bardoze

Aurkibidea

Udalerria: Bardoze

Sarrera

Lapurdi ekialdeko udalerria. Udalerri hauek ditu mugakide: Gixune, Ahurti, Hazparne, Bastida, Oragarre eta Bidaxune (Nafarroa Beherea) eta Hastinga (Landak, Okzitania). Nahiz eta udalerriaren ekonomiaren oinarria laborantza izan, XIX. menderarte Bardoze oso ezaguna zen bertan egiten ziren hilarriak zirela-eta. Udalerri honetako eremu ia osoan euskara izan da tokiko hizkuntza. "Xarnegu herrian" dagoenez, okzitaniera ere neurri apal batean presente dago: gaskoiera-hiztun bakanak batez ere Aturri ibaitik hurbil dauden auzoetan daude.

- **Biztanleak**: 1.621
- **Euskaldunak**: %20,06

Ahotsak.eus-eko datu orokorrak

- Hizlariak: **8**
- Zintak: **7**
- Pasarteak: **83**
- Transkribatutakoak: **62**
- Audioak: **0**
- Bideoak: **60**

Proiektuak

- Euskal Herriko Ahotsak
- Rudolf Trebitsch-en euskal grabazioak (1913)

Hizlariak

Pierre Elhuiar *Pierrot* (1936)

1936ko buruilaren 20an sortua Etxemaria (edo Larraldea) etxean, Sarrada auzogunean. Gurasoak bardoztarrak zituen: aita Zuhaztia etxekoa eta ama Gixunbidea etxekoa. Amaren aldetik arbasoak bardoztarrak ziren arren, aitaren aldetik arbasoak Hazparnen zituen. Etxemaria sortetxetik joan egin ziren Pierre sortu ondotik, eta bere aitak erositako Gerezieta etxean jarri ziren bizitzen. Laboraria izan da Pierrot. Ezkongabea da eta bere arrebarekin bi da Gerezieta etxetik hurbil eraiki zuten etxe berri batean. Euskara eta gaskoia konprenitzen ditu, baina ez ditu mintzatzen.

Léonie Laborde (1926-2015)

Léonie Laborde, sortzez Haristoy, 1926ko azaroaren 12an sortu zen Bardozen, Lerine auzoguneko Berroaga etxean. Gurasoak ere bardoztarrak zituen: aita Lurberrieta etxekoa (maizterrak) eta ama Hondarraga etxekoa (jabeak). Laborde zurgin jaunarekin ezkondu zen, eta Maulio etxera, haren etxera joan zen bizitzera. Bost haur izan zituzten. Elkarrizketaren garaian, bakarrik bizi zen Maulio (edo Berhabegaraia) etxean, baina bi semeak etxetik hurbil zituen; etxekoak hor ziren elkarrizketaren egitean. Euskara konprenitzen du baina ez du aise mintzatzen.

Jeanne-Marie Mendibil (1880-1938)

Jeanne-Marie Joanteguy zen bere sortzezko izena. Bardozeko Legarre auzoan sortu zen 1880ako azaroaren 11n, Kapera deituriko etxean. Aita oragartarra zuen; ama bardoztarra, Arotxaenea etxekoa. 1913. urtean Amorotze-Zokotzen ezkondu zen Jean Mendibilekin eta haur bakarra izan zuten, Jean-Baptiste, 1918 urtean sortua. Dendaria izateaz gain (*Mendibilea* deitutako janari saltegian/ostatuan), ortuzaina ere bazen Jeanne-Marie. Rudolf Trebitsch etnografo austriarrak egin zion grabaketa 1913. urtean, 32 urte zituela. Euskalkia: ekialdeko behe-nafarrera.

- Diskoaren erreferentzia: 2.188 eta 2.190

Yvonne Quesson (1923-2018)

Sortzez Yvonne Dermitte. Bastidan sortu zen 1923ko azaroaren 14an, Bidon auzoko Pervòst etxean. Aita-amak bardoztarrak zituen, aita Iratxeta etxekoa, ama Jemenea etxekoa. 8 urte zituelarik, Bardozeko Ibarre auzoko Ibarbidea etxera itzuli ziren bizitzera, eta ondoren, Bardozeko kantonierra luzaz izan zen André Quesson jaunarekin ezkondu zen. Seme bat izan zuten. Erresistentzian sartu zen Yvonne Donapaleun josten ikasten zuelarik. Hirueleduna baldin bazen ere, euskara eta gaskoia ez ditu gehiago aise mintzatzen. Elkarrizketatzerakoan, bakarrik bizi zen Ibarbidea etxean.

Francois Suhas *Frantxoa* (1935-2015)

Francois Suhas

Ibarre auzoko Etxemendia etxean sortua 1935eko ekainaren 1ean. Aita-amak biak bardoztarrak zituen, aita Bidartea etxekoa (bordariak edo maizterrak), ama Satharitzea etxekoa (bordariak ere bai). Biak joan ziren Etxemendia etxera bordari gisa, eta bertan geratu ziren. Haurrak handitu zirelarik, Iriberria izeneko etxea erosi zuten, eta han geratu.
Ezkongabea zen bera. Elkarrizketaren egitean, anaia (Joseph) eta koinata (Isabelle-Etiennette) hor ziren, elkarrekin bizi zirelakoz.
Kanpoko garraio enpresa batean lan egin du hark, eta horri esker Ipar Euskal Herriko hainbat herri ezagutzen ditu. Euskaraz eta gaskoiz mintzatzen badaki.

Isabelle-Etiennette Suhas (1935-2022)

Sortzez Isabelle-Etiennette Doillet. Aita-amak biak bardoztarrak zituen, aita Sorhoeta etxekoa (bordariak edo maizterrak), ama Salenaua etxekoa (jabeak). Aitaren Sorhoeta etxean jaio zen 1935. urteko martxoaren 25ean. Joseph Suhasekin ezkondu zenean joan zen auzo bereko Iriberria etxerat bizitzera. Elkarrizketaren egitean, senarra (Joseph) hor zen, bai eta ere Frantxoa bere koinatua, hiruak Iriberrian bizi zirelakoz. Laboraria izan da bizi osoan. Haurrik ez dute ukan.

Jean-Baptiste Vivier (1921-2015)

Bardozeko Legarre auzoko Ipharragerrea etxean sortu zen Jean 1921.urtean, familia euskaldun batean. Gurasoak bardoztarrak zituen: aita Ibarburua etxekoa zen, eta ama Salako bordakoa, biak maizter seme-alabak. Bardozen aspaldi nahasi ziren euskaldun, gaskoi eta frantsesak. Txikitan, bere lehendabiziko bi auzoetako bat gaskoia zen, bertzea euskalduna. Apezek, ordea, frantsesez egiten zuten. Jean-Baptistek hiruak (euskara, gaskoia eta frantsesa) oso ongi menderatzen zituen. Laborantzatik bizi izan da Jean eta Bardoze ez du zerbitzu militarra egiteko baizik utzi. Hainbat urtez herriko kontseiluko kide izan zen. Bardozeko lehen auzapez ordea izan zen 1977tik 1983ra arte, Pierre Laborde auzapezaren lehen kargu denboran. Elkarrizketa egin genion garaian sortetxean bizi zen bere alaba eta bilobekin.

Maddi Zabarotz (1944)

Sortzez Maddi Salaberri. Ama zuen bardoztarra Maddik; aita, ordea, heletarra. Ibarre auzoko Halgaraxuria baserrian sortu zen eta bere semearekin bizi zen bertan bizi zen elkarrizketa egin zen egunean. Ederki ezagutzen du Xarnegu gunea, euskaldun eta gaskoiak nahasten ziren gune hori.

Pasarteak gaika

Herri honetan landu eta transkribatu diren pasarteak, gaika antolatuta.

1. Baserria

1.1. Laborantzako aldaketak

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/003
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:03:13. **Bukatu**: 00:05:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- **Laburpena**: Jean ume zela, ia etxe guztietan laborantzatik bizi ziren. Ezkondu zenean, zazpi hektarea baliatzen zituzten bizimodua aurrera ateratzeko. Orain, alabak askoz hektarea eta abere gehiagorekin, ez du bizitzeko beste lortzen.

Transkripzioa
- Gero, txikia zinelarik, hemen Bardozen eta, denak laborantza etxeak ziren?
- Ba, ba, ba... gehientsiak, izigarri eta, oai, ta oai ez da /ezta/ laborantxaik gehio. Hemen, kartier huntan, bazien hogoita lau etxe, ta denak laborariak,

denak [laborantxatik] bizi. Bazien sei kuple artio, zera, etxe bakotxetan, denak etxen bizi. Ba zunbait aldiz, bazien zazpi, zortzi mahainian baderen, bardin. Eta etxe ttipiño bat hemen, ni hasi nizalaik, ezkondü nizalaik, zazpi hektara bazien, eta oai, bana hoon alaba, alaba ttipia, ezkondia ta Akamarreat, badituzte /batuzte/ berrogoi ta hamar [...] haragiaandako, blundak, iten dituzte /itentuzte/ hemengua eta Akamarrekua hirutan hogoi hektarea bederen arto, bihi... bihitzeko, eta eztit asko oono bizi! Juan behar dute /behaute/, hoon alaba, hoi, ene alaba ttipia da, ba eiten ditu /eitentu/ "des... des ménages", "femme de ménage", egun oroz, jendeen xeka hunat utzia du neska, neska, alaba hor, jende xeka ixtantian.
- Eta lehenago, gutiagorekin, gutiekin...?
- Bo! Ez da /ezta/ ez ta ez, eta oai, hogoi ta lau etxe hoietaik, laborantxatik bizi dienak, bizi dena, pentsa, ez [...] pentsa beharba zunbat geldi... gelditzen den... Baño bera! Hogoita lauen gaiñen. Bestiek denak laborantxa abandonatia dute.

1.2. Aita-amek gasna nola egiten zuten

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/005
- **Iraupena**: 0:03:27. **Hasi**: 00:09:10. **Bukatu**: 00:12:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- **Laburpena**: Sei-zortzi behi izaten zituzten esnetarako eta aita-amek gasna egiten zuten saltzeko. Gasna egiteko prozesua azaltzen du.

Transkripzioa
- Gero, zerriak, eta gero ardiak edo behiak, edo... ardirik ez?
- Ez. Ba... ardi güti.
- Eta behiak?
- Behiak?
- Zenbat bazenituzten?
- Bo... sei, zazpi, zortzi buru!
- Eta zertako zenituzten? Haragientzat edo, edo...?
- Esnia.
- Esnea?
- Esnia. Hemen iten zuten aita-amek gasna anhitz beren... be... etxean oono. Ta saltzen zituzten /saltzentzuzten/ etxetik beretik. Zeren esneen biltzaldia, pasatzen zen gaiñeko bidien, bideküützien, bide handien, bana etzen heldu kartier ttipi orotaat, ordin nahi zienak ein zeit, behar zien gasna ein, ta saltzen zituzten /saltzentzuzten/ gasna etxen berien, ta bazien marxentak, bortzetan iten [...] gasna biltzen.
- Eta gero, oroitzen zen nola egiten zuten gasna?
- Ba, aise!
- Gasna nola egiten zuten?
- Einen oono ere gasna oai nik.
- Hola, eskuekin?
- " La " prezüra, "la présure", epel ernia, erapetik bezala zen, ez bero ez hotz oono, erdi untsa eman, etzen hainbeste furneguik e. Baiño furnegua zen eta oono bate gabe, ni oroitzen niz, eskuaekin, zera... "à la cheminée ". Prezüra eman, bil gasna, oren baten burian edo holako zeit, ta halee zen,

nula ari izena... "des garlandes", zer... "garlandes" atxiiteko, errun batzu, eta bazien, eta " il me semble que ce que je vois ", urta erretzen zitien, gasna " du jambon brûlé ", iten zien süia, sü bat [ederra], ta han behin büüz eman, geo ken hantik, eta eskiekin ütz. Etzien hotzik pasatzen eskietan. Ützülika gasna "tour"ian "tour". Dena pikoka, denak... Ba, gio abiatu zuten Zuhienetako plazan, ... zeen behar zen, eskiak beotzen gintien, zen behar... zerak... " avec le..., le chauffe-gaz " maxina erretzeko. Haakilan erretzen zuten gasna "tour"ian "tour".

1.3. Molde guztietako artoa

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/006
- **Iraupena**: 0:05:23. **Hasi**: 00:12:37. **Bukatu**: 00:18:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- **Laburpena**: Etxeko artoa izaten zuten, oiloei eta emateko. Lehen molde guztietako artoa izaten zen: gorria, beltza, zuria... Ogia eta arto-irinarekin "mestura", biak egiten zituzten. Sei-zazpi mando ibiltzen ziren errotara bueltaka. Egun bakoitzean kale bati tokatzen zitzaion. Mestura janda, aseta gelditzen ziren.

Transkripzioa
- Zer? Artoa, ogia?
- Ba, bietaik poxi bat. Artoa, zerrien gizentzeko [aitzeko] gehien bat, oilloendako, etxeko.
- Oraingo bezalako artoa zen edo bertzela...?
- Ez, ez, ez... Etxeko... erraten gindien "le maïs", "etxeko artua". Oai jin da arto amerikano hori. Hastetik, fu, etzien ddeus balio! Ez [...] nahi ee. Etziela irinik eta etziela heengo artua... ba bestie baiño gehio ekarten beitzuten. Eta bestie baiño gehio ekarten beitzuten, jendea plantatu hartarik ereiten.
- Eta nolakoa zen artoa ...? Gorriagoa? Gorriagoa edo...?
- Bazien... molde eta, molde guzietakoak. Bagindien gorri beltxa kategoria bat, gero bazen xuria, xuria, zera... erraiten [...] zutena, oai "pour..., pour gaver les oies". Nola erraten da...?
- Barkatu, antzarak?
- Bai.
- Eta gero, e, horrekin irina egiten zenuten?
- Bai, ni banin eta [...] ... puta, azkarra zen enetako. Zera... mestura, "la méture", arto irinaekin. Ogi irinaekin eiten zuten ogia, eta zera... denboa, ogia iteko denboran, eiten zuten ere "la méture", mestura. Eta ez zen batee gaixtoa. Untsa erria balin bazen eta iten zituzten /itentzuzten/ goizetan eta esniaekin eta ez zen oaiko pestaz...
- Eta non egiten zen irina? Irina? Errota batean hemen? Eihera batean edo...? Irina, non egiten zen?
- Ba, ez... hemen, hemen Bardotzen berien. Eta Bidaxünen eta bese herrietan ere bazen orotan, bazen orotan, zera... eiherak, eta bazien, ez zen xeka jüiten, eta gizon, nula erten gindakoten... "Ihazaiñak". Xeka heldu zienak, kartier bat eun, kartier bat bihar, eta iten zuten Bardotzeko "tour"a. Sei, zazpi mando elgarren ondotik estekatiak, denak kargatiak zakuz, eun

juanen zuten bihia, bihaamunien ekarten zuten irina. Kilo bat, atxiiten zuten kilo bat, hamar kiloondako. Ihazaiñak [...]. Eta geo, bihaamunian, irin huak ekarten zuten, eta berriz halee [...] beste kartiera eiteko irina heendako. Ta zunbaitek eiten zuten biziki ogi una, ta mestura ere. Bota mestura [...] nik untsa eina. Iten zuten, zer... eta platana hostuak, "des feuilles de platanes" eltze batetan "tour"ian "tour", irina emana, eta ematen zien gustüat eta ez batez ee, eta geo bihaamunien trantxaka suian ondoen, erretzen zuten, "grillé"... Hua porroka esnien barnien untsa [...] zen jaten zatan hartaik... "un bol", bola bat...
- Katilu bat?
- Ba, ez, han, ez ez ttipia. Etxeko andeenetaik, untsa mesturaz artoaekin betia. "Ale, jan hua" eta ez zen [...] ez debruik ez. Izandako gizona libro.
- Eta, ez zen orain bezala jaten ez lehenago ez? Zer jaten zenuten?
- Bo...
- Berdintsu?
- Ez, pentsa te! Bazen behin bat ogi, ez [...] gaztek ez lukete nahi mestura hori.

1.4. Etxeko erleak

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/024
- **Iraupena**: 0:03:50. **Hasi**: 00:53:01. **Bukatu**: 00:56:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- **Laburpena**: Erleak bazituzten etxean eta Jean arduratzen zen haietaz. Emaztea ziztatzen zutenean, kalte egiten zioten baina berari ez. Ezti asko batzen zuten eta argizaria ere bai. Etxearen aitzinean izaten zituzten. Eztia ogiarekin jaten zuten. Erleak ezin ziren saldu, eman egiten ziren.

Transkripzioa
- Eta erleak bazenituzten? Erleak?
- Ba, ba, ba [...] e.
- Eta nor okupatzen zen erleetaz?
- Au, ni! Eta [...] oai [...] suñatü garbitia oaik ee, hiltzen beitzakote. Emaztiak ez zitian hürbil. [...] balin bazüten, heldu zen muzturte! Eta ni jüiten ahal nitian, bülüzik, ez zaute ddeus einen! Ukan ditiat /ukantiat/ berrogoita zun... bah, gehio ere ba, zerak... lehenaoko...ze...einak... nola erraten dakote eskuaraz... "avec des tires" einak... "des ruches anciennes, quoi". Ukan [...] bertza handia, berrogoita hamar pinta...atxiiten diena, ukana [...], sukalde hunen erdian betiak...
- Eztiarekin?
- Ba, eztiaekin.
- Eta egiten zen bertze zerbait? Erleekin eztia bakarrik egiten zen edo...?
- Eztia eta, edo... "la cire".
- Eta zertako ibiltzen zen hori zira?
- Bo e, kameretan ez zen "carrelage"aik oai bezala e. Ez zen kanb... ganberak edo sukaldiak edo denak, taula...kin, einak zien.. Emaztek han e... ur, urtu... urtu poxi bat, ta eman, edan eta... eta freta!
- Eta non atxikitzen ziren erleak? Etxetik urrun edo...?

- Bah, ez, ez, ez. Bo, hemen [...] batzu, pff... hogoita hamar metre, hor berien, etxe [...].
- Eta batzuek erraten dute norbait hiltzen zelarik etxe batean, zenbait tokitan e, joaten... joan behar zela erleei erratera. Hemen egiten da?
- Bo...
- Ez?
- [...] eundano entzun hori.
- Eta eztioi gero... eztia, zer egiten zenuten? Etxean atxiki, edo saldu, edo...?
- Ba, etxe, etxean atxiki.
- Eta nola, ba, hola-hola jaten zenuten? Ogiarekin edo esnearekin edo...?
- Ogiaekin. Ogiaekin, poxi bat. Poxi bat "cuillère", zopako "cuillère" bat, edo biga, eman azitan eta ogiaekin te! Ez zen gaixtua, ez debruia. Zeen erten zitena, hemen lehen erlia ekarri gindiena, ez zela erosi behar, ez zela pa... paatu behar diruz. Behar zela zeit eman. Zuk ekarten zinien erle bat, bee kofoiñaekin, eta guk eman gindakon, e... egür, egur, egurra, berotzeko egurra. [...] eta ez ziena sosik nahi diruik. [...]
- Eta zertako ba?
- Bo...!

1.5. Laborantza etxea

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/011
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:14:18. **Bukatu**: 00:15:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak
  Baserria » Baserriko lanak » Garia
  Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- **Laburpena**: Laborantza etxea zen Maddirena. Urtearen arabera gauza bat edo bestea ekoizten zuten: ogia, artoa...

Transkripzioa
- Gero orduan, etxe honetan e... hau laborantza etxea zen ez?
- Ba, ba.
- Eta zer egiten zenuten? Ogia, artoa, denetarik?
- Ba, denak.
- Denak?
- Denak, denak, denak. E... be... behar zien guziak. Geo, urtiak ez zien denak berdinak. Zonbeit urtez, bon... huts eiten zen edo arbia, edo betarraba, edo... huts, huts eina, ta geo gabe egoiten zen. Bana besteñez eiten zen ogia, orja, galaarra, artua...
- Zer egiten zen garagarrekin?
- Kabalen(d)ako.
- Kabalendako?
- Ba, behi, ardi... xerrien(d)ako, ardien(d)ako...
- Arbia ere bai, kabalendako?
- Ba, arbia ere. Negian ez zen anzilajaik oai bezala, behien(d)ako, denen(d)ako... Arbia ateatzen gindien, eta karreatzen etxeat, eta geo emaiten... Xehatuik, besteñez e... gaizki e... ire(n)sten bazuten e... zonbeit aldiz bazen [...] behiekilan.

- Eta orduan, etxean egiten zenuten guzia etxean kontsumitzen zenuten, ez?
- Ba, ba, ba, ba. Ez zen soberakinik.
- Ez zen soberakinik?
- [...] kontent arribatzia...
- Zer... eta...?
- Belarraekin eta...
- Iratzearekin eta ere egiten zenuten?
- E... idatzia pallatzeko bai, eiteko...
- Azpiak?
- Azpiak, "voilà" .

1.6. Erlerik bazenuten?

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/018
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:26:28. **Bukatu**: 00:29:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- **Laburpena**: Norbait hiltzen zenean erleei aitortzera joaten zen aita. Maddik beldurra zien erleei eta ez zen hauengana gerturatzen.

Transkripzioa
- Bazenituzten erleak?
- Ba.
- Erleak baziren?
- Ba, ba.
- Eta, ez dakit... galdua zen aspaldi usaia, baina batzuek erraten dute norbait hiltzen zelarik...
- Ba...
- Joan behar zela erleei erratera...
- Ba...
- Egiten zenuten?
- Aitak ba.
- Aitak egiten zuen?
- Beti.
- Beti?
- Ba. "Enfin" ni izigarri beldur nien erlez zeen eta [...] "euh... enfin... quand ça piquait"...
- Bai?
- Ez zen goxua!
- Eta orduan, zure aitatxi hil zelarik, zure aita...?
- A ba, ba, ba. Eta erleak bagintien, gu eskolan, beharbaa amatxi hil delaik, hamabost urte nintien, beharbaa ordien ez gindien gehio erleik e! [...] e... emeki-emeki e... hil die, ta ez zen berriik, eta geo... lehen... lehen... oroitzapena, baatzeko hesien, baatzeko alderritik, baatzeko aldetik zien, erliak. Ta geo eman zituzten /zuzten/... xara bitzen e... e... bordaan onduen... akazia eta... akazia ta gaztendei, ta... haitz(tei)...
- Txara?
- Xara... xara, hor. Hor jadanik urruno zien. Ez zien ahala, besteñez bero

zelaik, eta pasatzen gindelaik belarretaat eta, o... o la la, "quand je...", ni ez niz "enfin..." aski urrun e... pasatzen ni(n)tzan, ez ziten e... jin e...
- Eta orduan, oroitzen zara egun bat preseski zure aita gan zelarik erleei erratera norbait hil zela?
- Ba, ba... ni oroitzen niz hortaz, ba.
- Eta joa(ten)... zer erran...?
- Jo eiten zien, eta erten: "Voilà, voilà", e... aita... ez dakit nola erten den "beau-père" edo "belle-mère", edo ttantta... "zendu zela, ta..."...
- Eta orduan, atxikitzen, atxiki zuen orduan hori?
- Hori oroitzen niz ba, hori oroitzen niz.
- Eta...
- Ez dakit, besteñez hilen ziela!
- A, bertzeenez hilen zirela?
- Ba, besteñez hilen ziela erliak!
- Orduan erran behar...
- Nik ez dakit egia "enfin"... Ba gertatzen da oai... erliak eta, hazten duner... Gertatzen da norbait hiltzia, ez dakit e... ba ote denez galtzia, geo... norbait hil onduen e...
- Baina beti hori erraten zuen aitak, behar zela erran, bertzeenez hiltzen...
- Ba, eiten zien. Eiten zien aitak hori, ba.

1.7. Eztia egiten zuten

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/019
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:29:12. **Bukatu**: 00:31:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- **Laburpena**: Erleekin eztia egiten zuten. Inguruan etxe guztietan zuten eztia.

Transkripzioa
- Eta gero, erleekin, zer, bertzeenez, eztia?
- Ba, ba. Aita okupatzen zen, ba.
- Eztia. Goxoa zen eztia?
- Ba nik ez nien maite ordien... ta oai ba!
- Eta bertzerik egiten zen erleekin...?
- A bazi(en) "la cire" ere eiten zuten. E... eta...
- [...]?
- "Des planchers"... Ba, ba, ba. Ba. Holako salbuiña bezalako "des carrés"...
- Bai?
- "Marrons, enfin jaunes..."...
- Eta hori...?
- Beltzaana.
- Taula [...]?
- Hua geo... Ba. Hua geo urtzen zuten, boata bat "au bain-marie", eta terebantina emaiten, itzuliz, eta geo arrunt e... ta... "enfin" ez da hola bilakatzen bana... "liquide"...
- "Liquide"?
- "Liquide" bilakatzen zelaik, geo hua "chiffon" batekilan pasatzen zen eta mubletan, edo... edo taula... ta(u)la zurez... taula zuretan.

- Eta eztia, etxe... hemen etxe guziek bazuten, eztia?
- Ba, nik uste ba. Ba, ba, ba.
- Eta denek egiten zuten aita bezala?
- E... hori ez dakit... Hori ez dakit e!
- Ba, batzuk eginen zuten?
- "Voilà"! Hori e... bakarrik aita zienez, aita Heletatik jina bitzen hunat, ez dakit bakarrik hak zienez erten edo... "Mais" ezagutzen dut e... norbeit, berrikitan bazienak erliak. Eta galdeinen dakot. Hua bardoztarra da ere... "Guérin". Ezautzen duzu?
- Hura ere euskalduna da?
- Ez.
- Ez?
- Ez... Konprenitzen du beharbaa, bana... fran(tses)...
- Paskalenea?
- "Maison Pascal". Ba, hua jiten da gue launtzea egurraan eiten, neguko egurraan eiten, eta hak ekarri dauz(ku)... ekarri dauku ba, ez e... azken urte hotan, bana bere etxeko...
- Eztia?
- Eztia.

1.8. Zerriki puska desberdinak Bardozeko euskaraz

- **Hizlaria(k)**: Laborde, Léonie
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-005/006
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:11:05. **Bukatu**: 00:12:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
  Euskara » Lexikoa
- **Laburpena**: Beste anitzek bezala, zerria etxean berean hiltzen zuten. Langileriari egunero janaria eman behar zutelako, hiru zerri hiltzen zituzten Léonieren etxean. Tokiko hizkeraz nola erraten ziren zerriki puska batzuk zerrendatzen dizkigu pasarte honetan.

Transkripzioa
- Apezari ere ematen zitzaion puska txikia? Apezari ere?
- Apezari, "ou on portait le boudin, ou bien les... les filets mignons. Mais le boudin, souvent."
- Hori, "filet mignon", nola erraten...? Badakizu... Nola erraten duzu euskaraz, "filet mignon"?
- "Euh... comment on disait...? 'Le filet', comment c'est...? 'Lunja'... 'lunja' c'est le fil... 'le filet'..."
- Nik ez dakit e... "filet mignon"... Bada... Aditua dut e, baina izena gero... Eta gero, odolkiak, eta artekia egiten zenituzten?
- Artekia, xingarra, kostak, galtxarrunak... galtxarrunak...
- Zer dira 'galtxarrunak'?
- "Les rognons".
- A to. Eta 'tripota', zer da?
- "Le boudin".
- A, a... guk 'odolkia' erraten dugu. A, tripotak egiten zenituzten?
- Tripotak, xauxikak... hum!

1.9. Behiak etxean

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/011
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:03:45. **Bukatu**: 00:04:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- **Laburpena**: Isabellek eta Joseph senarrak diote dozena bat buru bazeukatela behi taldean. Ardirik, aldiz, ez zuten Iriberrian.

Transkripzioa
- Isabelle-Louisette: Geo kaalak.
- Kabalak? Zenbat? Bizpahiru behi? Gehiago?
- I.L.: Ba gehixao, ba. Bizpahiru behi? Gehixao ba!
- Joseph: E?
- I.L.: Behiak, hamar bat, hamabi, hama...
- J.: Dotzena bat.
- I.L.: Dotzena bat, bethi.
- J.: Gero... balin ba...
-I.L.: Ez ziin /etziin/ etxe partiak oai bezain handiak.
- Ardiak ere baziren? Ardiak?
- I.L.: Ardiak?
- J.: Argiak? Ez.
- I.L.: Ez.
- J.: A, ardiak?
- Ardiak, ardiak.
- I.L.: Ez.
- J.: Ez, guk egin... ba bazen, ba, zonbeit...
- I.L.: Zonbeit etxetan bazen, bana ez ziin /etziin/ oaiko tropak! Berrogei bat, berrogeita hamar bat, hola. Baziin ardi zonbeit eta...
J.: Oono 're, badie lehenoo bezala [...]
I.l.: Ba gehio ba!

1.10. Zerria hiltzerakoan, etxekoak eta auzoak gonbidatuak

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/012
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 00:04:47. **Bukatu**: 00:05:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- **Laburpena**: Etxalde guzietan bezala, Iriberrian ere zerria hazten eta hiltzen zuten, bi hain zuzen ere. Hiltzerakoan, etxekoak eta auzoak hurbiltzen zitzaizkien laguntzera, eta ondotik kartetan jostatzera.

Transkripzioa
- Eta gero, zerria ere etxean hazten zenuten?
- Isabelle-Louisette: Ba, ba, ba, ba, xerriak eta oiloak eta...

- Zenbat, urtean zerri bat egiten zenuten, edo gehiago?
- Joseph: Ba biga're.
- I.L.: Biga're, biga... bi zerri.
-J.: Oai ez duu /eztuu/ gehio hiltzen...
- I.L.: Oai ez duu /eztuu/ gehio hiltzen e.
- Orain galdu da usaia?
- I.L.: Ba, e oono badia ba, etxetan hiltzen dutenak, xerria.
- J. Ba güti.
- Bai. Eta zerri hiltzetan eta laguntza biltzen zen, kanpokoa, ez? Kanpotik?
- I.L.: Bo auzoak...
- Auzoak?
- I.L.: Eta familia. Hurbiltzen da familia, eta auzoak.
- Besta pita bat egiten zen?
- I.L.: Ba, pesta?
- J.: Ba, kartetan!
- I.L.: Kartetan aatsaldetan, eta "voilà".
- Eta zerria hiltzen zelarik, zer? Odolkia atera?
- J.: Ez zen /etzen/ elektrizitateik, ez...
- I.L.: Ez ginien eta argirik 'e, ez zen /etzen/ elektrizitateik... Beaz... ez zen /etzen/... lanpa [...]ekin eta "bougie"ekin egiten zen!

1.11. Garitik ogira

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/029
- **Iraupena**: 0:03:27. **Hasi**: 00:14:49. **Bukatu**: 00:18:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Baserria » Baserriko lanak » Errota
  Baserria » Baserriko lanak » Garia
  Baserria » Baserriko lanak
- **Laburpena**: Ogia astero egiten zuten Iriberrian. Etxean egindako garia ezkaratzean kontserbatu ondotik, errota batera eramaten zuten irina bilakatzeko. Etxean zeukaten labean egosten zituzten ogiak.

Transkripzioa
- Eta gero, zertarako etortzen ziren laguntzera, auzoak? Zerria hiltzeko? Eta gero, ba bertze batzuetan etortzen ziren?
- Isabelle-Louisette: A ba, lan... lanetan e', elgar laguntzen ginen, udan belarretan, eta... ze... zernahi motetan.
- Ogia egiteko, eta ogia juteko, eta...
- I. L.: Ogia egiteko.
- Egiten zenuten ogi gehiago eta? Egiten zenuten, ogia?
- I. L.: Ba, ba, ba, ba.
- Eta gero etxean egiten zenuten?
- I. L.: Jo... joten, ba.
- Frantxoa: Ba maxinaekin, hor zen, ezkaratza zen hor. [...] emaiten nien dena, ta geo maxina gielian, ta geo ale...
- I. L.: Leheno iten... iten zen oaiko...
- Joseph: Bi eihera [...]...
- Bi eihera? Bardozen berean?
- J.: Ba, ba, [...]...

- F.: Hiru!
- I. L.: Hiru, hiru.
- F.: Gixeko (Gixune) limitan.
- Eta jendeak harat eramaten zuen ogia?
- F.: Ba, ba! Ba pasatzen zien mandoekin e', etxetan...
- I. L.: Etxetan...
- F.: Ogiaan xeka, irinaan egiteko, eta geo...
- I. L.: Artoa 're mestu... mesturaan iteko.
- A bai, hori Vivier-ek (Jean-Baptiste Vivier) kontatua nau. Eta labea bazenuten etxean ogia egiteko?
- F.: Ba, ba.
- Eta asteko ogia egiten zen orduan? Aste guziko?
- I. L.: Ba asteko ogia, aste... "Enfin" iten giniin ogia eta geo fini zelaik...
- Berriz?
- I. L.: arra iten giniin.
- F.: Bardotzen, oono, iten zuten beant e, ogia, Beterbidian!
- I. L.: Ba, ba, etxe ogia iten zuten oono, beantian, bana geo bon... abandonatu zuten.
- F.: Banien Martikorena, Iisarrin (Irisarri), erdi espaiñola zien, bietan iten zuten astian, ogia. Zonbait aldi jan dut xingarrekin ogia, fresko-freskoa, "putain"!
- Batzuk patatekin egiten zuten, omen.
- I. L.: Nola?
- Patatarekin. Batzuk egiten zuten nahasita, zenbaitek.
- I. L.: A ba, ba, ba.
- Patatarekin.
- I. L.: Ba, patatekin, ba.
- Ez dakit, ez dut behin ere dastatua!
- I. L.: Nik e' ez, eta beti ogiakin in duu, guk, eta... ogi irina.
- Eta andrek egiten zuten hori? Ogia?
- I. L.: Ba aitak eta... ait' eta amek iten zuten... ze... zernahi, "enfin" batek edo bestiak iten zuten pasta, eta "voilà".
- F.: "Oui, oui" oro denak aldea die!
- I. L.: Eta fini! Hoi fini, hoi oro...
- Hori fini eta noiz zen, noiz zen hobeki? Lehenago edo orain?
- I. L.: A be lehen... oai, oai bizi denak behar balu bizi gue denboran...

2. Familia eta harremanak

2.1. Auzoen arteko elkartasuna egunerokoan

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/004
- **Iraupena**: 0:03:41. **Hasi**: 00:05:29. **Bukatu**: 00:09:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- **Laburpena**: Gurasoekin eta aitatxi eta amatxirekin bizi izan zen. Auzoen artean lanak beti elkarrekin egiten zituzten. Arto-zuritzen hogeita hamar-berrogei jende biltzen ziren. Zerri hiltzeetarako, etxe batetik besterat pasatzen zuten negua. Zerriaren puskak auzoei banatzen zitzaizkien. Apaizari ere eramaten zioten.

Transkripzioa
- Etxe honetan, gaztea zinelarik, zenbat zineten?
- Ba, e... ez zen iten nunbre. Ba halee baginden biga, lau, aitatxi eta amatxi ezagutu ditut /ezaututut/ [...] ez da /ezta/ oono mutil bat hartzen gaiñien.
- Eta aitatxi eta amatxi hemengoak ziren ere bai?
- Hemengoak ere. Sortiak eta oro Bardotzen.
- Eta auzoekin eta orain baino gehiago elkar laguntzen zen?
- Ba! Bo etzian ere, ez dugu /eztuu/ konparatzen ahal. Etziten lan bat iten elgarrekin izan gabe! Eta, be... zera nion... hooi hoietan, maxinekin joiten ginen, ez zen oai bezala, lana gaiñen ez... biltzen zien denak elgarrekin, artoa, arto xuitzen, "dépouiller les maïs", Hogoita hamar, berrogoi jende, auzoak oro, biltzen zien hemen, bihaamunien bese auzuen. Zerri hiltziak: neguia pasatzen gindien, hiltzen gintien zerriak, neguia oro pasatzen gindien auzoetetaik besetaat ...
- Eta zenbat, etxe bakoitzean, zerria hiltzen zen batto? Bat?
- Ba. be ta bi eta hiru zunbat aldiz. Bat ederra, geo bestea ttipixooñoa, geo zunbait jende zen. Bazen haur ere anhitz oai baiño gehio... Hogoi familietetan zonbat badie? Hiru balin badira... Puh! Familia handia da! Ordian bazien bortz, sei, zortzi, hamar, hor sei behar zen hil e!
- Eta zer egiten zen gero zerriekin? Zer puska, zer puska egiten ziren?
- Etxeko [...] züten beti bizpahiru, gizentzeko, seko hiltzeko.
- Eta zer? Odolkiak, xingarrak...?
- Xingarrak, odolgia. Odolgia bazen usaia, nik, guk hiltzen gindien zerria. Juanen gindien, juanen ginden, ekartea auzoetaat, "tout... autour", inguru... ingurien. Borzpasei, sei zazpi, ez zen "congélateur"ik oai bezala, ordin ez zen kontserbatzen... Partitzen gintzien auzoetan, eta auzoek gero berriz ekarten zuten bere "tour"ien... Bo!
- Eta, batzuk apezei eta eramaten zioten, zuek ere bai? Apezei eramaten zen, puska zerbait?
- Bai, "le... le"... fileta! Erten zuten geo... erten "odolgiak"... "tripotak".

2.2. Ezkontzerakoan, maila soziala bereizgarri

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/015
- **Iraupena**: 0:02:37. **Hasi**: 00:34:43. **Bukatu**: 00:37:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
  Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- **Laburpena**: Ezkontzerako orduan, etxejabeak etxejabeekin batzen ziren eta bordariak bordariekin. Dotea eman ahal zutenek ematen zuten, besteek ez.

Transkripzioa
- Gero... nola egiten... esposatzeko, eta nola egiten zen? Joaten zen... zuk hautatzen zenuen nahi zenuen neska eta... haren aitari galdetzen edo... nola... nola pasatzen ziren holakoak?
- Ez zen oai... oai bezala ez. Behar zen, e, proprietarioa bazinden, ez zen hartua neskato bat, ddeus ez ziena e! Proprietarioa proprietarioekin, eta bordariak...

- Bordariekin?
- Bordariekin. Eni geo... ezta... sanjatu da fite ba. Bana ba, diela berrogoita hamar urte oono, hu, iten zuten... "les"... iten... zera...oono. Halta, e, bordarien neskatoak egon neskatxak, beste bezen balio esposatzen zunbait aldi gehio bana... bo! Izkuntzen duk... izkuntzen duk oono... debria neskatu pitxar horrekin. Bordari baten alaba balin bazen...
- Eta... e, gero, orduan, zer, dotea edo eman behar zuten neskek? Ez, edo bai?
- Bo, ez. "Si" bazuten... bazuten etxetan, juiten ziten... zeit, beti... uf... "les draps de lit et le..."...
- Bai, mihiseak edo?
- "Le", nula [...] "la dot, quoi". Ta hemen, ezkondü nizalaik, emaztiaan etxe... etxeik ondokuak, jin zintian oono e, be, idia bazütian, estali xuriaekin eta, bezpe... bezperan, ekartea... ganberan... behar... behar zien gauzak.
- Eta zer? Zuk gostukoa hautatzen zenuen edo... edo aita eta amek errana? Nola izaten zen?
- Bah e... aita-amek emaiten zuten zurra, oai baino oai ez zuten zurrik nik uste! Baten bilen ba! Ordin juiten zutena ... horietan bazen... ni neska... neskatxo hori agradatzen zautan, gero, hem, bordari neskatoa balin bazen, erranen zuten: "Bai... eta, ez zuiñekin bizikoik? Zeekin bizikoik? Ezta ddeus... ddeus ekarten... ez ziten ddeus ekarriko!".

2.3. Ama Bardozekoa

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/002
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:00:38. **Bukatu**: 00:01:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- **Laburpena**: Jaio zenean osabak alemanian preso egon ziren. Ama bardoztarra zen.

Transkripzioa
- Aita ez zen presonder. Hola jin da gerla finitzen. Bana amaan aneiak preso zien Alemanian, hek jin die "en quarante-cinq" edo "quarante-six" edo hola.
- Bai. Eta etxe honetan berean sortu zinen?
- Ni ba.
- Biak, aita eta ama... ama zen...
- Ama.
- Ama zen hemengoa?
- Ama hemengoa.
- Bardoztarra?
- Bardoztarra ama.
- Eta aita nongoa zenuen?
- Heletarra.
- Heletarra. Hona lanera edo etorria...?
- Ez, ez, ezauna, ezautu dute nik ez dakit sobera nola, eta geo aita jin da hunat. Etxen bazien arreba jadanik esposatia.
- Bai?

- Laborantxan.
- Han Heletan?
- Ba, Heletan.

2.4. Sei anai-arrebetatik zaharrena

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/004
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:01:58. **Bukatu**: 00:04:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- **Laburpena**: Aita eta ama beti Bardozen bizi izan ziren, bera ere bai. Sei seme-alaba ziren, bera zaharrena.

Transkripzioa
- Aitaren arreba egon zen Heletan baserrian?
- Bai.
- Eta bera hona etorri zen?
- "Voilà".
- Eta gero beti hemen Bardozen bizi izan zara?
- Aita ba. Aita ta amak hemen hilak die.
- Eta zu, betidanik hemen...?
- Betidanik.
- Nola du izena etxe honek?
- Algaxuria.
- Algaxuria?
- Bai.
- Eta zenbat haurride zineten hemen?
- Gu sei... sei haurride.
- Zu zenbatgarrena?
- Lehena, gehiena... gehiena.
- Eta e... horretarako egon zinen orduan etxean? Gehiena egoten zen orduan?
- Be... ez etxe guzitan, bana aitak ez zien nahi noabeit laneat joan nintain, geo etxeko gustia galduko niela... "Et donc" nik, bon, pena dut ez ikustia nola, besten etxen, nola ari den lanien, nola...
- Bai zeren eta lehenago, anitzetan joaten ziren bertze tokietara neskak eta... hirira edo joaten ziren anitz...
- "Voilà"! Ni berdin zatan, edo laun... jenden launtzeko familia batetan, edo sasoiak e zonbaitzuk eiten zituzten /zuzten/ Lurden edo... edo kostan e... Bon hola, hilabete bat urtien edo hola, guti joanen nintzan. Ta geo aitak beti erten zien: "Ba, eta nik ze ein behar dut geo?" Mutila harten zen langilia etxe laborantxetan, eta launtzen zuten gizonak, harten zituzten / zuzten/ mutilak. "Zer behar dut geo nik, mutila hemen paatu?" Bo ta geo, e... denboran, e... aitamen, aitak, aitamek erten zutena ez gindien urruno xekatzen eiteko beste zeit, gue gustukua, gue gustura.

2.5. Aiton-amonen etxe berean bizi da

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/005
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:04:12. **Bukatu**: 00:05:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- **Laburpena**: Bera etxean geratu zen, baina bere anai-arrebek alde egin zuten. Amona ere Bardozera ezkondu zen, Maddiren etxean bizi izan ziren.

Transkripzioa
- Orduan aitak nahi zuen zu hemen egotea?
- Ba.
- Eta bertzeak joan ziren?
- Ba, bestiak joan die.
- Joan dira. Eta txikiak zinetelarik orduan, zenbat zineten etxe honetan? Aita, ama...?
- Ba, aita-ama, be amatxi, amaan ama...
- Bardoztarra zen?
- Ez, aintzildarra.
- Aintzildarra?
- Eta aitatxi bardoztarra, beste kar(tier) e... aitatxi hemen sortia.
- Etxe honetan?
- Etxe huntan. Hameka haurride zien aitatxi. Eta "donc" amatxi Aintziletik jin da hunat, eta hiru haur: ama, eta geo bi seme.
- Eta erran duzu bazenituela, zer ziren e... izebak, matantak e...?
- Ba. Amak bazitien aitaan arrebak, lanien hartiak Biarritzen, Baionan, e... langile... etxe... jende... "enfin"...
- Aberatsen etxean?
- Bo, aberatsa edo ... "enfin", ba, bazuten paatzeko "moyen"ak e.
- Bai, burgesak edo...?
- "Voilà, des ...", bon eta geo, erretretan, e... etxeat jin die, bere(n) aneiaan etxat, hunat. Eta hola nik ezautu ditut e... hiru ttantta, aitatxiin arrebak, hemen... hemen hil dienak.

2.6. Bardozeko auzoak eta auzokoak

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/021
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:31:24. **Bukatu**: 00:33:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
  Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
  Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak
- **Laburpena**: Bardozeko bizilagun motak, nobleak...

Transkripzioa
- Bazen erran zahar bat...

- A?
- Lau kartierretako izenak...
- Azken aldiko...
- Bai.
- Ba...!
- Erran!
- Ba...!
- Zer da? Zer zen?
- A ba, bada "Turc Ibarre", e... Lehenik, e... o la la... "Noble... noble Legarre"... izkiiatia...
- Hemen da...
- A, beharrik!
- Hor´e izkiiatu dut! A, "Porrota Sarrada, Turc Ibarre, Noble Legarre, 'Biba' Leguine". Eta Sarradako jendek erten zuten "Turc Sarrada, Porrota Ibarre"! Zeen eta horgo gaztiak elgarrekin eiten bitzuten bidia. Eta beste bi kartier hoiek ez die gue kartieraan onduen. Bana horgo gaztiak elgarrekilan eskolatik, katiximatik eta... bide bera zuten.
- A, orduan... bai, bai, bai... "Porrota" hori [...]...
- "'Nul'... 'nul'... ça veut dire 'nul'"!
- "Porrota Sarrada", "Turc" e... Ibarrekoak? Turkoak?
- Guk hola diu intzutia hemen.
- Bai.
- Zeen eta "Ibarre" gii... gie gu, "Ibarre".
- Eta "nobleak" Legarrekoak orduan?
- "Voilà, 'noble Legarre'"
- Eta "Biba Legine" orduan.
- "'Biba' Leguine" e... Peioon kartiera!
- Eta hori, hemengo jendeak erraten zuen, gazteek...?
- A ba, ene ottok... ottoek eta amak´e ba, ez zien sobera aipatzen ez, bana "plutôt" motikuek zien... zuten eta... Bon neskatuek ez dute ahala elgar e... "enfin"...
- Bai, bai... ez da berdin...
- "Voilà", ez... mutikuak die e... "pour bousculer, enfin pour bagarrer, pour bousculer..." neskatuak bano!

2.7. Eskola gutxi, lan asko

- **Hizlaria(k)**: Mendibil, Jeanne-Marie
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Trebitsch, Rudolf
- **Erref**: BDZ-003/001
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:02:00
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- **Laburpena**: Bere bizitzaren berri ematen digu pasarte honetan. 1880. urteko hazilaren (azaroa) hamaikan Bardozen sortua. Aita arotza zuen. Zortzi haur bizi ziren, beste hiru hilak ziren. Bortz urtez joan zen eskolarat, azken bietan huts asko eginez haurrak zaintzen zebilelako. 14 urte zituela, haurrak zaintzen joan zen amerikar laborari baten etxera. Gero josten ikasi zuen.

Transkripzioa
Amorotze, uztailaren hoita zazpia. Jaunak, xapo'at enbarrasatia nüzü, ixtorio hunen eiteat, bana ene ahalaz kuntentatüko dielakotz hasten nüzü

ene in ahalaan eitia.
Bardotzen sorthia nüzü hazillaren hamekan Juandene Martiñaz hemezortzi ehun eta lauetan hogoi urthian. Jende erdi prauetarik jaliten nuzu, nahiz beren etxen zien; aita arotza nizin, baginduzun, zortzi haur, hiru hilik, eiten beitie hameka. Bortz urthetan juan nüzü eskolaat hamabi artio; azken bi urthetan anhitz huts ein tzit, haur beiratzeat juuteko, zonbeit aldiz hotsemaiteat juuteko aizuetarat eta hola. Hamalau urthe nitienien, igorri nintzien haur beiratzeko neskato Donezte hirirat laborari amerikano bateraat. Hamortz hillaete egonik hillaitien lau libera ibazten beinien, hoi libera berechi beinitien, postan libret bat hartürik plazatü nizun. Hasi nünzün josten ikhasten, hantik hiru hilleeten bürian berriz sehi juan Landesetarat aitaen ezautu batenaat. Bi urthez han ibazi dizit lautan hoi libera eta zunbeit athorra eta philda urthian. Gero lanien ikhasi nien xapo'at, eta gehiao ibaazi [nahiz sarthu nuntzun Bardotzeko jaun medikiaren etxen.]

2.8. Amorotzerat ezkondu

- **Hizlaria(k)**: Mendibil, Jeanne-Marie
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Trebitsch, Rudolf
- **Erref**: BDZ-003/002
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:02:00. **Bukatu**: 00:04:00
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- **Laburpena**: Bere sorterrian bizi izan zen bere ama hil zen arte. Senarrarekin ezkontzea deliberatu eta Amorotzerat joan zen bizitzera.

Transkripzioa
Bildurik ene denbora han pasatü goo nizin sorthü herrian. Etxe hartan ama instalatü nizin, eta bera egoiteko ordükotz ezindia beitzen eta nik ez aski sos bazterreat emanik bien bizitzeko han, ikhasi nizin trikotatzen mekanikan. Ordien erosi nizin mekanika trikotatzen artzekua zazpi ehun libera paatüik. Hasi banintzan hasi, bana jin behin xapo'at eta gero eta gehiago kozinatzen ere ibili nuzu eta gustian Bardotzen bizi amarekilan. Emeki-emeki ama ttipitzen ari beitzin, juiten, bi urthe et'erdiin burien hil zautazün ama. Gero nihaur gelditü haurhidekilan, ezdeuskerietan makhurtu, berriz sehi juan goo nielaik etxia fermatü nizin, atxikiz enetako sukhaldia eta khanbera erreserbatzen nielaik. Agertzen zaut oai düan senharra, nihaurek untsa jakin gabe nola deliberatü dizit ezkuntzia igaan Ilollan; deliberatü, Amotzeat jin aphillan, esposatü eta hola nun nizan orai lakhetia Amorotzen, artian haatik anhitz kuntent bardoztarren ikhustiaz eta hekin xapo'at elhekan artzia.

2.9. 'Xarnegu' hitzaren erran-nahia

- **Hizlaria(k)**: Elhuiar, Pierre
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-004/007
- **Iraupena**: 0:00:46. **Hasi**: 00:12:18. **Bukatu**: 00:13:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- **Laburpena**: Pierrotek dioenez, inguruko herri gehienak gaskoiak ziren: Ahurti, Bastida, Gixune... Herri horietako jendea Bardozen ezkontzen zen, eta orduan bardoztarrei 'xarnegu' (mestizo) deitzen omen zieten.

Transkripzioa
- Eta gero, baziren tokiak bakarrik gaskoiak? Kartierka zen? Edo...?
- "Ah non, non, non... c'était..."
- Nahasia zen?
- Nahasia... nahasia. "C'est ça qui fait les... le 'sharnègo'... A Bardos, c'est beaucoup de guichots, de bidachots, de bastidots... Et tout compte fait, on est... on est entourés par les Gascons nous eh... Urt aussi, c'est gascon... Urt c'est gascon ! La Bastide, c'est pat(ois)... ils parlent ... gascon aussi... Guiche, ils parlent gascon, Bidache, ils parlent gascon, Came, c'est gascon... C'est à Orègue, ça commence a être basque. Autrement, c'est... on est entourés par les Gascons..."
- "Envahis ?"
- "Boh, envahis ? Boh, y'en a oui quelques-uns qui sont partis du Pays Basque... chez eux !"

2.10. Bardoze herria ere Euskal Herrian kokatua

- **Hizlaria(k)**: Elhuiar, Pierre
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-004/008
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:13:04. **Bukatu**: 00:13:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- **Laburpena**: Bardoztar batzuk erraten dute Bardoze herria ez dela Euskal Herrian. Pierrotek, aldiz, kontrarioa azaltzen digu. Ondoko herrietako euskarazko izenak ematen dizkigu, tokiko hizkera erabiliz.

Transkripzioa
- E... hau, Euskal Herria da, edo ez?
- Ba!
- Bai, zeren eta batzuk erraten dute: "bai, han, Euskal Herrian", "quand ils parlent d'Orègue et..."
- "Ah mais c'est basque oui Orègue !
- "Oui, d'accord, mais ici aussi ?"
- "Mais... ici aussi, mais sur les cartes, et tout ça, même Bidache, ils mettent 'Bidaxüne', c'est basque... Ils mettent... Came aussi, 'Akamarre'...
- Akamarre.
- "Et... Guiche aussi, 'Güxüne'."
- Güxüne.
- "Oui, c'est... c'est porté... c'est por... c'est porté basque. Mais en réalité, c'est... c'est... c'est limitrophe, c'est... c'est... c'est... c'est pa(tois)... c'est gascon."

3. Euskara

3.1. Gaskoin hizkuntza Bardozen nagusi

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/008
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 00:18:56. **Bukatu**: 00:22:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskararen egoera
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Biarnesak euskaldunak baino gehiago ziren Bardozen. Gaskoinez hitz egiten zuten. Ahal bezala moldatzen ziren elkar ulertzeko. Zenbait hitz ikasten zituzten bortxaz. Anekdota bat kontatzen du.

Transkripzioa
- Hemen, Bardozen, denak ez ziren euskaldunak, ez?
- Ba, ba, ba... abantziaik ee. Denetaik bazen, biarnesak, beharba eskualdun bano gehio.
- Eta haiek, beren mintzaira bazuten? Beren..., haiek..., gu bezala mintzatzen ziren, edo bertze... gaskoinez egiten zuten?
- Gaskoinez.
- Eta nola egiten zenuten konprenitzeko?
- Ah! Ahal bezala...! Ostian erraiten beinien, manera gazte denboran, haur denboran, bat Oxandaboure, eskualduna, ez zien hitz bat frantses konprenitzen! Heen, bon ama eta izan ziten Parisen eta bazitakiten poxi bat. Beste auzua, bestea... hor, undduen, ez zien hitz bat, eskuaraik, ez frantsesik, eta kaskoina [...] frantsesa bazien poxi bat, konprenitzen ahal zen ba. Bana eskuara... zero e! Ez zien konprenitzen ahal elgar e!
- Eta orduan, haiekin mintzatzeko, nola egiten zenuten? Nola, nola mintzatzen zenuten?
- Bai... zunbait hitz... ikasten zen beti, bortxaz edo... keiniekin edo... zunbait hitz ikasten zen bortxaz e. [...] aldi bat hemen, zer... eskualdunak, puh, hasi zian bortz, sei haur, ... sei haur, bederen, "si c'est pas...", ezpada zazpi oono. Eta amatxik igorten zitien haurrak, zare batekin, eske. Eihean, batek eman zitien bizpahiru patata, beste batek aza bat, beste batek porru poxi bat, ta heldu da hunat bat, etxe hortakoa zen: "Ah, amatxik erran daut ekartia bizpahiru pastenagre". "Pastenagria", badakizia eskuaraz zer den?
- "Karrota", ez?
- Ba eta guk "karrota" gindien e! Ah, "pastenagria" ze debru zen... animale hori!? Ta galdeiten ditut /galdeitentut/ ttanttari hemen, ene ama errenpresatu ziena: "badakizia eta pastenagria zer den?". "Ta karrota mutikoa!". "Ah, bon!". Eta hemen [...] dute bizpahiru karrota, bizpahiru pastenagre. Hori beti [geldituko] zaut...

3.2. Euskararen galera Bardozen

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/009
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:22:02. **Bukatu**: 00:24:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskararen egoera
- **Laburpena**: Baziren gauza berarentzat hitz desberdinak euskaraz ere. Euskaraz mintzatzen ziren. Orain bi milatik hogeita hamar inguru izango direla uste du.

Transkripzioa
- [...] hitz oai bezala bai [...] eskuaran, ez zienak konprenitzen elgar. Zera... lurraan gaiñen pasatzeko, "rulegua"...
- Zer?
- "Rulegua". Zera... ez da, ez da gehio ez hori. Harrizko... trunkua... trunko... trunkua. E be, guk erraiten gindakon "rulegua". Beste batzü lekütan "trunkua", beste batzütan "trunkumullua". Bazen... eskuaran mintzatzeko... diferentzia anhitz.
- Eta herrian, nola mintzatzen ziren? Gaskoinez, edo euskaraz, edo frantsesez? Herrian? Frantsesez?
- Ah? Bo, "oui, oui". Ba, eskuara ere mintzatzen zian herrietan. Anhitz, oai bano gehio oono. Oai... bo... Bardotzen, [...] segur niz diela bi mila buru jende, pff... badia... hogoita hamar mintzatzen dutenak eskuara. Ez niz segur batee. Ein dut, juan..., atzo edo..., [...] nintzalaik, ai nintzen, "zunbat gelditzen die eskualdun?". Bah! Kartier huntan ezta bihik. Beste "quartier de Gatzarran..., oui, y'a Maikabar", emazteki bat, ehun urte badienak ixtantien, eskualduna ere, arnegitarra... Ah ba, ohartarra hori.

3.3. Frantsesa, gaskoina eta euskara

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/010
- **Iraupena**: 0:03:11. **Hasi**: 00:24:04. **Bukatu**: 00:27:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskararen egoera
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Frantsesez eskolan ikasi zuen. Gaskoinak bertakoak ziren gehienak; euskaldunak kanpotik etorriak ziren gehiago. Katekesia frantsesez izaten zen, apaizak hala mintzatzen baitziren. Ez dago orain ia euskaldunik. Oraindik gaskoina mintzatzen dute batzuek.

Transkripzioa
- Gero, eskolan...frantsesez, non ikasi zenuen frantsesa zuk? Etxean, edo bertze... kanpoan?
- Eskolan.
- Eskolan.
- Etxeen anhitz eskuara mintzatzen zuten, eskuara, eskuara bezikan, ez nakien frantses hitz batee. Juan nizalaik, beharbaa zunbeit hitz, ama... eguna... eguna beitzen Parisen, hogoita hamar bat urte...
- Eta gaskoiak, hemen... hemengoak ziren, edo kanpotik etorriak?
- Bo, hemengoak... hemengoak. Gehientsiak. Eskualdunak [...] zien kanpotik jinak gehio. Kaskoina zen... hemengoa.
- Eta katiximara eta joaten zineten?
- Bai, bai, bai, bai, bai. Eta juan behar beitzen.
- Eta han, nola? Frantsesez?

- Frantsesez.
- Apezak, apeza eta mezak eta dena frantsesez?
- Eiten, eitzen zuten ahal bezala!
- Eta gaskoiz egiten zuten?
- Ez... ez.
- Eta euskaraz?
- Behar [...]. Bo... eskuara noizian ba. Kateximan, bazian eskuaraz iten zutenak, apezak.
- Ba, bertzeenez, aspalditik hemen, euskaldun guti da orduan?
- Bai, bai, bai... oi... fini! Ezta... pfu... beste bat, beste kartier baten, [...] niz, atzo edo... ikusten zunbat gelditzen zen. Pff! Ez dia, segur niz ez diela hogoi eskualdun, Bardotzen orotan. Hori, pff, eskola, ikastola hoiekin... zunbaitek...balin ba... Bastidan bada medikü bat, haurrak igorri ditu / igorritu/ ... ikastolaa. Pff... ikasiko dute! Bana, hemen etxetan zero! Ezta gehio... ez duzu baño atxemanen eun e.
- Eta gero, gero... orain aldiz, gaskoia mintzatzen direnak badira gehien?
- Ba! Kaskoina bada oono. Mintzatzen dute oono. Aise segur ikasten da beharbaa ere... eskuara, hu, batee ez dienak, aita-amak, ez ez batee eskuaraik etxen [...] juan du. Ikasteko gio... Eskola hoietan ezta [...] ez? Umen...

3.4. Izebak euren artean noka

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/006
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:05:51. **Bukatu**: 00:07:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- **Laburpena**: Aitonaren arrebekin euskaraz mintzatzen zen. Amonarekin noka hitz egiten zuten izebek, amonak Maddirekin, berriz, xuka.

Transkripzioa
- Eta horiekin euskaraz mintzatzen zineten?
- Ba "voilà", hek zuten eta erten "no" guri eta "haui hunat" eta itsusi... "enfin" beti e... ba ezpeginen gu ere haurrak behar dien bezalakuak eta baginden bost neska eta aneia, ta ordien [...] bezala [...] hartan ari ginden seguraz´e tira-biraka!
- Eta orduan noka mintzatzen ziren, "no"?
- Ttanttak ba, bana amatxik beti "xu".
- "Xu"?
- Beti.
- Baina amatxi ez zen Bardozekoa.
- Ez.
- Eta ttanttak-eta, elkarren artean ere, "no" [...]?
- Ba, "no". Eta amari ere, gure amari ere [...] zuten "no".
- Eta amatxiri ez zitzaion gustatzen?
- E amatxik beti erten zien eta "xu" edo "zu"... bere(n) "belle-soeur"eri "zu". Ta guri "xu". Gu kontent, ni kontent nintzan e!
- Bai. Eta hemen "no" eta hola bazen jende gehiago hola? Hemen emaztekiak hola aritzen ziren?
- Be... auzuak, heldu zielaik, ta elgarren artien, ez niz hala oroitzen e...

Bana hemen "plutôt" gizonak zien elgarretaazten. Auzuak [...] gizonak. E... hen emaztiak, auzo emaztiak ez dut anitz ikusi hunat heldu e.
- Eta izeba... nola erraten duzu? "Matanta", "izeba"?
- "Ttantta".
- "Ttantta"?
- Guk "ttantta"...
- "Ttantta".
- Bana frantsesez da "ttantta".
- Eta ttantta horiek , bazituzten hola bertze gauzak hemengo euskaran erraten zituztenak?
- A hori seuraz e ba.
- Baina polita zen, edo ez zitzaizun gustatzen zuri, haiekin euskara?
- Ba, ba... ber... ber... eta eskolan hasi arte, ez nakien eskuara bezik. Aitak eta denek eskuaraz mintzatzen zaukuten, ta guk eskuaraz arrapostia emaiten.

3.5. Gaskoia eta euskara nahasturik

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/008
- **Iraupena**: 0:02:40. **Hasi**: 00:09:15. **Bukatu**: 00:11:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskararen egoera
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Auzoetan gaskoia eta euskara hitz egiten zutenak nahasturik zeuden. Inguruko herrietan badaude euskaldunak, nahiz eta gaskoia ere hitz egin.

Transkripzioa
- Eta e... baziren kartierrak hemen, batzuk euskaldunak, bertzeak gaskoiak, edo denak nahasteka ziren?
- Nahasteka e.
- Nahasteka?
- Nahasteka, ba. Bardoztarren artien esposatzen zielaik, bada etxe andana bat, hek bazazkiten hiruak. Eta hemen erteko Büüntxia, onduen, hor... e... e... senar, "enfin", Léonie-k senarra "de Masparraute" zien. Hak eskuara ta frantsesa bazazkien, ta Léonie-k hiruak.
- Eta "Bardos", batzuk erraten dute: "e... e... zera... bai, ama Euskal Herrikoa nuen baina ni Bardozekoa nintzen". Eta zer, "Bardos" ez da Euskal Herrian edo...?
- "Voilà". Nik ez dut erten ahal...e... "voilà". "Enfin" ez da Eskual Herriaan erdian hasteko. Arrunt e... beste...
- Puntan?
- Herrian. Ba, ta...
- Eta ondoko... ondoko herrietan, badakite euskaraz?
- Ordien, Ahurtin poxiño... "enfin" xapo... "poxiño bat" edo "xapoño bat". Bardozen "xapoño bat" erten da bana nik intzun dut "poxiño bat" erten. Eta Bastidan badakite... ez beharbaa Bardotzen bezan bat, bana badakite. Eta Gixen, eta Bidaxunen eta hor, kaskoin gehio, zonbit eskualdun, eta geo Oraarren. Oraarrek ere hunkitzen du Bardotze, eta hor bada "les bartas" e... kartiera, Bardotzen eta hurbilena. Hor badazkite hiruak e: eskuara ere,

ta kaskoina ere, frantsesa...
- Eta zu gaskoia poxi... xapo... xapoño bat?
- Poxiño bat!
- Poxiño bat badakizu gaskoiz zuk?
- Bo, zonbeit hitz hola ari zielaik, bana gue adineko auzuek, frantsesez ez dut gehio u... usai... "enfin" okasioneik intzuteko kaskoin, kaskoina.
- Eta euskara bai? Pixka bat?
- Eskuara, bo... eskuara ere, ez... ez anhitz ez. Ez anhitz.
- Eta txiki...
- Hemen...
- Bai?
- Hemen gue... nee adineko auzuek... frantsesa, beti frantsesa.

3.6. Bardozeko euskarazko hiztegia

- **Hizlaria(k)**: Elhuiar, Pierre
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-004/002
- **Iraupena**: 0:06:11. **Hasi**: 00:00:38. **Bukatu**: 00:06:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Lexikoa
- **Laburpena**: Euskara ez baldin badu gehiago ematen ere, Pierrotek tokiko euskaraz egunerokoari lotutako hiztegia gogoan atxiki du. Tokiko hizkeraz zerrendatu dituen hitzak helarazten dizkigu.

Transkripzioa
- "'Le champ', comment vous dites ?"
- "Ben nous, 'le champs', c'est... c'était 'elgia'."
- 'Elgia'?
- "Oui. Après, 'l'étable', 'barrukia'."
- 'Barrukia'?
- "C'est en... en Soule, ça aussi eh. 'Le veau', 'xahala'. 'La génisse', 'une génisse', 'binga'. Voyons, après... 'le lièvre', 'leperia'..."
- 'Leperia'?
- "Alors que c'est 'erbia' autrement. Autrement, c'est 'erbia'. Nous, autrefois, c'était 'leperia'. 'Le pot de supe... de soupe', 'düpüña'. Et alors que ça se... ça se disait autrement 'tupina'.
- 'Tupina'?
- "'Tupina', ou... mais 'tupina', c'est... c'est pas... ou 'eltzia'. Mais 'eltzia', 'eltzia' en principe, c'est 'le contenant' qu'on appelle 'eltzia', non ? N'importe quel contenant, c'est pas... c'est pas 'eltzia' ?"
- "Oui, oui", 'eltze bat'.
- "Voilà, voilà. Nous... Y'en a qui disent, pour 'le pot de soupe', 'eltzia'. Nous, i... ici, on disait 'düpüña'. Et... mais... Y'en a qui... 'tupina'... Je sais qu'à Ayherre ils disent 'tupina'. Et... mais 'tupina', c'est... d'après moi, ça vient du patois. Le... le patois, c'est 'topin'... on dit 'le topin', 'un topin', et là, 'tupina', d'après moi c'est un mot gascon qui a été basquisé... Je sais pas eh... Je sais pas eh... Après... euh... pour 'saucisse', 'xauxika', alors que je crois que c'est 'lukinka'.
- 'Lukinka'.
- Et beh nous... pour 'le boudin', 'sabelia'.
- 'Sabelia'?

- "Ca se dit chez vous ? Non ?"
- "Nous, on dit 'odolkia'."
- "Aussi, ça se dit 'odolkia'... Ca se dit aussi. Mais m(oi)... nous, enfant, les... ils appelaient 'sabelia'. "
- 'Tripota'?
- "Non... mais 'sabel", 'sabel' c'était 'le ventre' eh... Après, pour 'un chaudron', pour 'le chaudron', 'bertza'. Pour 'la... la fourche', 'une fourche', on disait... certains disaient 'furxina', ou 'xizpa'. Et nous, on disait 'herresta'."
- "Comment ?"
- 'Herresta'.
- 'Herresta'?
- "'Le râteau', 'un râteau à foin', 'arrestelia'. 'Un râteau à fumier', 'un râteau à fer', tu sais, à quatre dents, 'gakoa'. 'Gakoa' c'est 'la clé' aussi, là. 'Une clé' aussi c'est 'gakoa' eh. Après... 'un... un verre', par exemple pour dire 'le... le... un verre', 'bo(d)aleta', alors que maint(enant), autrement, c'est 'basoa'..."
- "Oui. En suletin je crois qu'ils disent 'godaleta' aussi." 'Godalet'.
- " Oui, oui, oui... ben nous 'bo(d)aleta'."
- "'Bo(d)aleta'?"
- "Oui, 'bo(d)aleta'. 'Le... le soleil', 'iuzkia', on dit, ici. Et nous, c'était 'ekia'."
- 'Ekia'?
- "'Ekia', oui, et j'ai vu ici, au truc de la Navarre, ils disent 'ekia' aussi."
- "Et, vous avez pas entendu 'ekerria' ? 'Ekerria' ?"
- "Oui, 'ekerria', 'ekerria', c'est... 'ekerria' c'est un endroit brûlé par... par le soleil, non ? 'eke-erria', 'brûlé par le soleil'."
- "Oui. Moi j'ai entendu qu'il y en avait... qu'autrefois, ici, ils disaient comme ça 'le soleil', 'ekerria"."
- "'Ekia'. Oui 'ekerria', 'ekia', oui, oui. J'ai vu ici, je sais pas... j'ai lu ça... maintenant, autrement je l'avais pas lu, pour dire la vérité... J'ai vu, sur la Navarre, là, j'ai vu que... ils disent aussi... 'ekia', pour 'le soleil'..."
- "En Soule, ils disent 'ekia' aussi..."
- "Ah ?"
- "En Soule..."
- "Ah, en Soule aussi... Teh ! 'Près de Larrau, la maison de rondeau, quartier Ekibegihandia, dont le nom signifie 'le grand oeil du soleil'.' 'Iuzkia', donc, c'est 'le... le soleil'. Bon, après... ah, 'la soupe', ou 'la... la soupe', on dit comment, 'la soupe' ? 'Zopa' ? "
- "'Zopa', ou 'eltzekaria', ou..."
- "'Eltze'... 'eltzia'... mais 'eltzia', c'est 'le pot' aussi, 'eltzia'."
- "Mais 'eltzekaria', y'en a qui disent pour 'la soupe'..."
- "Et ben nous... nous... euh... on disait... 'kozina'. Pour 'la cuisinière', on ditsait 'kozinaria', 'une cuisinière', on disait 'kozinaria', 'cuisinière'..."
- "Oui, oui, oui."
- "Bon, 'le bouillon', 'salda', c'est toujours pareil ça, je crois... Bon... après... Ah oui... pour 'samedi'... 'le samedi', ici on dit 'larunbata', ben nous, moi quand j'étais... chez nous, c'était toujours 'iiakoitza'. Vous avez entendu, déjà ?"
- "A Gara... A Donibane Garazi..." Donibane Garazin...
- "Ah, tu vois !"
- Aditua nuen, bai. 'Ebiakoitza'. Eta Bizkaian, erraten dute 'zapatua'. 'Zapatua'.
- "Zapatua' pour samedi ? Ben voilà, c'est tout ce que j'ai... je me suis rappelé."

3.7. 'Eskuara ahantzi eta frantsesa ikasi'

- **Hizlaria(k)**: Elhuiar, Pierre
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-004/003
- **Iraupena**: 0:00:21. **Hasi**: 00:06:49. **Bukatu**: 00:07:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Haurtzaro denboran, euskara eta gaskoia menperatzen zituen Pierrotek. Baina frantsesa ikasi zuenetik, biak emeki-emeki bazterrean utzi zituen.

Transkripzioa
- Eta gaskoina ere badakizu?
- "Un peu, comme le... comme le basque ! Parce-que... mais je l'ai pas appris, mais celui-là, on est...on est frontaliers, c'est beaucoup plus facile à apprendre que le... que le patois eh... que le... le basque ! Le basque, je l'ai appris mais je l'ai oublié. J'ai pas appris le français, c'est ça qui est bête." Frantses(a)... Eskuara ahantzi eta frantsesa ikasi.

3.8. Gaskoia ikasteko errazago euskara baino

- **Hizlaria(k)**: Elhuiar, Pierre
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-004/005
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:09:43. **Bukatu**: 00:11:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Bardozen, euskaldun gehienek gaskoia ere menperatzen zuten, hizkuntza honen ikastea aski erraza zelako. Pierroten belaunaldikoek ez baldin badute gehiago erabiltzen, zenbait hitz gogoan atxiki dute.

Transkripzioa
- Eta txikia zinelarik, jendeak bazekien euskara Bardozen?
- "De tout... de tout ! Y'en avait qui... C'était... y'avait beaucoup de patois. Alors... ici, tous... tous ceux qui parlaient basque, ils parlaient aussi patois. Parce-que, automa(tiquement), parce-que le patois était facile à apprendre... Alors euh... c'était... on parlait beaucoup patois. C'est pour ça, y'a beaucoup de... y'a des noms... des noms euh... patois, qu'on a basqui... basquisés nous-mêmes, qu'on a mis un 'a' à la fin..."
- "Comme... comme quoi, par exemple ?"
- "Beh... 'tupina' [gaskoiz 'lo topin'] par exemple teh ! Et, beaucoup de trucs comme ça. Et, par exemple, 'une allée', entre deux champs, ou entre la... une haie, et... et... et le bord du champ, y'a une allée, où il faut tourner, et tout ça, et beh ça, ça aussi, ici on disait toujours... en patois, on parlait, on disait ça en patois, 'la cachelèra', c'était 'l'allée', c'était 'une allée', si tu veux l'allée de séparation entre deux champs, ou entre la haie et le champ. Et ça, en basque, ici à... de Bardos, on appelait ça 'üpüria'.

- 'Üpüria'?
- "Pour l'allée... pour l'allée entre... une allée entre deux champs, puis on tournait avec les bêtes et tout ça, quand on labourait et compagnie, et beh, on appelait ça 'üpüria'. Ou en patois, 'la cache... la cachelèra'. Mais on disait jamais 'l'allée', c'était 'la cachelèra' ou 'üpüria'.

3.9. Euskaratik frantsesera

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/003
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:01:03. **Bukatu**: 00:01:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskararen egoera
- **Laburpena**: Txikiak zirelarik, euskaraz bazekiten soilik. Orain aldiz, frantsesa da etxeko eguneroko hizkuntza.

Transkripzioa
- Eta betidanik euskara... txikitan, txikiak zinetelarik, euskaraz mintzatzen zineten?
- Isabelle-Louisette: Ba, ttipian, eskuara mintzatzen gindin, ba.
- Eta orain, galdu da?
- I.L.: Ba, galdu da ba, oai. Oai, frantsesez.
- Joseph: Oai, gaztek ez... ez dakite /eztakite/ batee eskuara, hor...
- I.L.: Oai, frantsesa mintzatzen, oai...
- Frantsesa? Eta hemen, bada usaia ere gaskoiz mintzatzeko... Gaskoiz, ez?
- I.L.: Ba, ba, ba.

3.10. Gaskoi guti Bardozen

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/005
- **Iraupena**: 0:00:19. **Hasi**: 00:01:44. **Bukatu**: 00:02:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskararen egoera
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Isabellek eta bere senarrak diote denetarik bazegoela Bardozen lehenagoko denboran: frantsesa, gaskoia, euskara... Aldiz, gaskoiak guti zirela gehitzen dute.

Transkripzioa
- Eta lehenago, txikiak zinetelarik, jendea zer... zer zen jende gehiena? Gaskoia, euskalduna?
- Isabelle-Louisette: Ba, denetaik. Denetaik. Frantsesa, gaskoina, eskuara...
- Joseph: Ba, gaskoiña Bardotzen, güti...
- I.L.: Guti.

3.11. Ibilitzen zen herrietan euskara gehiago

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/023
- **Iraupena**: 0:00:38. **Hasi**: 00:11:07. **Bukatu**: 00:11:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Euskararen egoera
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- **Laburpena**: Frantxoa anitz ibili da Ipar Euskal Herrian gaindi haren lanerako: Donibane Garazin, Heletan, Ainhoan... Herri hauetan gehiago aritzen zen jendea euskaraz Bardozen baino.

Transkripzioa
- Frantxoa: Eskual Herrian izan niz, ni, hameka... hamabi urte.
- Non?
- F.: Doniane Gaazi (Donibane Garazi) eta eskualde hortan. Heleta ta Ezpeleta, eta Ainhoa eta... Ez da /ezta/ hemen bezalako, hemen bezala eskual bera.
- Ez, ez. Zu Ainhoan izana zara?
- F.: Ba, nik banintien kliantak Ainhoan.
- A? Nor zenituen?
- F.: Zerri martxantaekin ni nintzan "chauffeur", ordien... Bazien kliantak.
- Han gehiago mintzatzen zen toki horietan euskaraz hemen baino?
- F.: A, ba!

3.12. Zerrikiarekin prestatutako puska guziak

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/027
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:12:51. **Bukatu**: 00:14:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Euskara » Lexikoa
  Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
  Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- **Laburpena**: Bi zerri etxean berean hiltzen zituzten, eta hauekin "tripota", "sabelea", "pantxeta", etab. prestatu. Nola deitzen zioten gauza bakoitzari (eta inguruko herrietan nola).

Transkripzioa
- Eta zerriak hiltzen zenituztelarik, nola, zer zerri puska egiten zenuten? Nola erraten da "boudin" eta holakoa?
- Frantxoa: A! Tripota ta lukinka.
- 'Tripota' erraten duzue zuek?
- F.: Ba.
- 'Tripota'?
- F.: Hemen ba.
- Isabelle: Guk 'Sabelia'...
- A? Zer da hori, 'sabelia'?
- I.: 'Sabelia'... tripota.

- A, to.
- F.: Ba Heletan'e bada 'tripotxa', erraiten dute.
- Bai, guk ere, baina guk hori bildoskian, bildoskiarekin egiten dugu 'tripotxa'.
- F.: Bai.
- Baina zerrikiekin, 'odolkia'.
- I.: 'Odolkia'?
- F.: 'Pantxeta'...
- Zer da hori?
- F.: Atzarraekin ina.
- I.: Atzarraekin ina, 'pantxeta'...
- [...]
- 'Pantxeta', hau, hemen, hori da ardiarekin egiten dena?
- I.: Bai, 'pantxeta'.
- Hola, odolkia, ardiena?
- I.: Ba.
- F.: Irisarrin edo hola, anhitz, puta, ona zen hoi! Klianten etxen, amen bat beste amen bat... Ezagutzen nitin... Oai ahantzia [...] ba: "[...] ikusteat! Itzuli bat!". "Oui, oui." Ba, denak sanjatiak dia oai.

4. Ohiturak eta bizimodua

4.1. Heriotzaren inguruko ohiturak

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/014
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:32:26. **Bukatu**: 00:34:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- **Laburpena**: Norbait hiltzen zenean, apeza ekartzen zen. Auzokoak etxera etortzen ziren. Hil-kapera ezartzen zen eta gau osoz beilatzen zen. Gertakari baten berri ematen du. Bi auzoak gurutzearen xerka joaten ziren eta lehenbiziko auzoak eramaten zuen.

Transkripzioa
- Etxe batean edo, norbait hiltzen zelarik, etxe batean, nola... nola izaten zen etxe batean norbait hiltzen zelarik?
- Bo...
- Apeza ekarri behar zen edo... auzokoekin edo...?
- Apeza. Medikia? Pff. Hila hila. Ez zien oai bezalako ixtorioik ez.
- Eta auzokoak etortzen ziren etxera?
- Bai, bai, bai, bai, bai.
- Etortzen ziren?
- Bai. Eta denbora batez, oai heldü zautak, inten zütian "la chapelle ardente", heen bezala, ezkaatzien hor. "Une...", nola erranen nuke...? "Une petite chapelle, avec des draps de lit".
- Eta hor egoten ziren gero gau guzia auzokoak?
- Bai, bai, bai, bai.
- Otoitzean? Edo beilatzean, edo...?
- Ba, beilatzen. Gio arribatu dituk /arribatuk/ ... hor, auzo batetan hil zen [...] gindian hila, goizien, goiz batez. Ta... mutiko ez..., ezkontzekua zien, "célibataire". Ta deitzen zata auzoak erten [...] : "Bo, eztaki, bardin hau

eztu nehorat juanen. Eztaki ze inen dien, ofea juanen gitu /juanentu/ biak. Bia beiginden beti. Ta, bardin. Bo, ni bano hürbilo hil zena, ofea juanen ten gu biak. Ta han gindien ba hila bihaamun.
- Eta... e... gero, gurutze... joaten ziren... joaten ziren gurutzea bila elizarat, edo hemen ez zen egiten?
- Joiten zen, kuutzien xeka, bi auzoak.
- Bi auzoak. Eta gero, nork... nork eramaten zuen gurutzea? Lehenbiziko auzoa?
- Bai. Ez bazien samur segurik.

4.2. Eskolara elebakar joan zen

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/007
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:07:56. **Bukatu**: 00:09:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
  Euskara » Euskararen egoera
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Bizilagunek frantsesa eta gaskoia hitz egiten zuten elkarren artean.

Transkripzioa
- A, eta Bardozen, guti zineten ez? Edo anitzek bazakiten euskara?
- Bo hemen gehi... "enfin" auzuek bazuten aita bastidarra, edo ama bidaxundarra, edo hola... Hek e... frantsesa ikasi dute etxen.
- Bai. Eta bertze batzuk gaskoiak ere ez, hemen...?
- Ba. Kaskoina. Hemen, amaan aneiak eta... amak ez zien mintzatzen kaskoina, bana aitatxik ba. Eskuara, kaskoina, frantsesa gutienik. Bana auzuak heldu zielaik artu xuitzetan eta, denak kaskoinez ari zien! [...] ni(k) fitsik-fitsik konprenitzen! Fitsik...
- A eta euskaraz ez e?
- Elgarren artien. Ez.
- Elkarren artean?
- Elgarren artien, kaskoinez.
- A, eta orduan, hona etortzen zirelarik, aita ere gaskoiz aritzen zen?
- Ez. Aita frantsesez, eta [...] konprenitzen zien denboran bortxaz intzutiaekilan auzuak elgarren artien. Zonbit hitz hola. Bana ez, ez... aitak e... ez du kaskoina ikasi ez. Amak ba, amak konprenitzen zien bana ez mintzatzen. Ez dut intzun ama mintzatzen.
- Eta aitatxik bai erran duzu?
- Ba, aitatxik bai.

4.3. Irakasle frantsesak

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/009
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:11:55. **Bukatu**: 00:13:14

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Eskolan frantsesez ikasi zuen ahizparekin batera. Irakasleak frantsesak ziren, gaskoia ere bazekiten.

Transkripzioa
- Eta txikitan, eskolan frantsesa dudarik ere...?
- Gu, eskuara e...?
- Eskolan...
- Eskolan?
- Frantsesez?
- Ba. Gu hasi... hasi gii... bi ahizpa ... sei urte ta ez bakarrik uzteko, ahizpa urte bat gutio, elgarrekin hasi gie eskolan. Eta errianta arrunt e... frantximenta zen, "du Boucau", bukotarra, emaztia "de la Corse", eta bizi zien eskolaan gaiñen, apartamendien, eta hak bazakien kaskoiña.
- Hark?
- Erriantak, ba. Beste aitame... haurren aitamekilan eta nik intzun dut kaskoiñez ari. Eta auzuek bitzakiten eskuara, ordien heldu zien galdeitea eskuaraz e... J(aun)... "Monsieur", aipa... erten gindien "Monsieur" guk ta errientari, ze nahi zien... ze nahi zien e... jakin. Ta guk erten, nik erten nien e... "voilà" e... eskuaraz, ta hak erten zien... Hola hasi niz. Ta geo emekiño-emekiño frantsesa konprenitu.

4.4. Jaunartzea frantsesez eta meza latinez

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/010
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:13:14. **Bukatu**: 00:14:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
  Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- **Laburpena**: Auzoan egiten zuten jaunartzea, frantsesez. Meza latinez egiten zen.

Transkripzioa
- Eta katiximara katiximara joaten zineten?
- Ba, hemen auzuan, katexima ben, "enfin" komünionia ein arte, zortzi urtetan edo eiten zen lehen komünionia...
- Eta hori, euskaraz?
- Eta hori ez, frantsesez.
- Hori ere frantsesez?
- Ba, ba, ba.
- A bai?
- "Mais sinon" a... amak eta eskualdunak zienak familiaz, eskuara zuten e. Bana eskuara ez zakiten etxetan frantsesez zuten omen katexima e.
- Eta...
- Bana guk jada... jadanik, dena frantsesez.
- Dena frantsesez? Eta meza eta hori, euskaraz?

- A... latinez!
- Latinez?
- Ba, ba, hastian.
- Eta kantu batzuk edo ez ziren euskaraz?
- A... hastian, hastapenian ni ez niz oroit e! Ez, denak latin(ez)... Ez zen kantuik mezako otoitzak bezik e! Hek zien kantatzen e! Ene gustuko, geoztik jin die e... arte kantiak.

4.5. "Sorginak"

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/013
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:17:20. **Bukatu**: 00:19:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
  Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- **Laburpena**: Halakorik ezagutu ez badu ere entzuna dauka terminoa. Azaleko arazoak sendatzen zituenik bazegoen Bardozen.

Transkripzioa
- [...] bazen, zenbait herritan, badira sorginak... Erraten dute emaztekiak, loreekin eta sendatzen zutenak.
- Ba...
- Bazen hemen holakorik?
- Bon nik intzutia, bana ez dut ezautu.
- Bai, eta entzun e...?
- A ba. Intzutia ba... bana nik ez dut sinesten! Ez zata iduritzen e... Geo baziela jendiak e... sendotzen zutena ekzema edo hola ba.
- Bai, horiek hemen, Bardozen?
- Bardotzen bazen ba, "à Mondon" ta...
- Munduenean?
- "Oui"...
- Eta zer...?
- Nor, norbeit... e... "voilà", ez dakit e... be gu, guk ez diu behartu.
- Oihenartean?
- Oihenartien ba. A... "même", e... e... o la la... beste... zona. Zona ere geldi... eiten zien sona... soiñatzen. Hartako izana niz e... senarraekilan. Eta senarraan amaekilan e, Oihenartien.
- Bai e... Vivier-ek kontatua... kontatua dit.
- "Voilà".
- Bai, hori han da, Ipharragerre ondoan?
- Onduan.
- Bai.
- Eta "même", erran daukute alaba ttipia, emazteñuaan ez alaba, bana alabaan alabak, sendatzen diela. "Enfin" hori intzun diu. [...] zeen ta zonbeit medikiek erranen dute: "Ezautzen baduzie norbeit, zoazte e... ikustea." Eta beste batzuk ez dute sinesten.

4.6. 'Jinko ttipia'

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/014
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:19:07. **Bukatu**: 00:21:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
  Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- **Laburpena**: Bere izebak 'jinko ttipia' deitzen zion belarrak ematen zizkion sasi medikuari. Honek belar haziak ematen zizkion, minaren araberakoak. Bestalde, medikua ere bizi zen inguruan. Telefonorik ez zenez, medikuaren bila joan behar izaten ziren.

Transkripzioa
- Eta nik ukan dut ttantta bat, e... igorri dute [...]. Bana azkenian, ezautzen bitzuten norbeit, ein ditu biak, izan da ere norbeiten ikusten.
- Eta bertzeenaz, ba orduan e... hori ez zen loreekin edo belarrekin, eta ez zen horien...
- Ez, bana intzutia dut e... "jinko ttipia".
- A?
- "A Arrauntz". Eta hemengo ttanttak, aitatxiin arrebak, ttantta batek ez zien osaarrik, eta hua izan omen da gizonaan ikusten e.
- Eta "jinko ttipia" erraten zioten?
- "Voilà", "jinko ttipia". Eta hak emaiten zitien belar zon(beit), dependitzen zen ze eritasun zen. Bana emaiten zitien belar e... belar e... haziak edo belar e... "enfin la plante".
- Bai, bai, bai.
- Belar e...
- Sendatzeko?
- Bai.
- Baina bon, denbora horretan, baziren ere medikuak ez, hemen? Izan ziren jadanik...
- Hemen bazien medikiak, ba. Bardotzen ez, bana Bidaxunen eta Ahurtin.
- Eta haurrak sortzeko eta, medikuak ibiltzen ziren edo...?
- Ba, eta ama, amaoina, "non, eh... sage-femme"...?
- Amañoa?
- "Eh... sage-femmes" bazien.
- Baziren?
- Bazien "des sage-femmes", Bastidan. Ta geo auzuekin.
- Auzoekin?
- Medikia ez balin bazen heldu, eta auzua, ta lehenik auzua, ta zonbeit aldiz haurra jina, ta geo medikia hel(d)u zen.
- Eta segidan bataiatzen zen ez, orduan...?
- Ba. Eta juiten zien e... edo auzua, edo... edo aita, haur e... beharraan aita, bizikletien, edo zaldiz edo... ez bitzen telefonaik medikiaan abertitzea jiteko!

4.7. Aitona hil zenekoa

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba

- **Erref**: BDZ-002/015
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:21:19. **Bukatu**: 00:24:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- **Laburpena**: Norbait hiltzean auzokoak laguntzera etortzen ziren. Aitonaren kasua oroitzen du, zeinak odol arazoak zituen.

Transkripzioa
- Eta orduan, norbait hiltzen zelarik, hiltzen zelarik norbait...
- Hiltzen zela(ik), ba...
- E... auzokoak etortzen ziren ez? Laguntzera pixka bat?
- Ba, ba. Ba, ba.
- Nola pasatzen zen?
- "Enfin", ni oroitzen niz aitatxiz... Aitatxi eritu da, eta biziki untsa zen. Egun batez e... bon... zeen eta e... ez bitzen e... maxinalaveik, eta ordien bazien latsa-harriak, emaiten zen ura zimentazko leku batien, ta geo bazen hola harria, han ar(i)tzeko xuitzen.
- Latsarriak?
- Latsarria. Eta aitatxi heldu da, u... ez nun bate, bate, bate untsa, ez dakinat ze gertatzen zatan, ez... ez nun egoiten ahal... Ta amak utzi du xuitzia, ta ohea, segitu du aita, ta aitatxi, ta geo medikiak eta geo... geo denboraan burian jakin dut "polyarthrite" zela. Odola da ez kurritzen zainetan. Izi(garri)... ez dakit "polyarthrite"... "Enfin" eritasuna zen e... Gangrena heldu da geo burian, ez balin bada sendotzen ahal. Ba izigarri sofritu du, eta joan da aski fite e...
- Eta orduan...?
- Ordien, ba nik e... aitatxiin ganberan lo eiten nien, eta ohia, aitatxi eta amatxiin ohia, eta murriaan eta beren ohiaan artien, bazen ohe ttipia. Ta ordien e... ni oroitzen niz ba... ba lo... lo... ez nien ez... ez intzun ahala... lo... lo... alegia lo! Bana intzun nitien otoitzak eta... entzun nitien.
- Hor, auzoak etorri ziren inguruan autoz?
- Ordien e... Jaun bikaria jin zen, lehenik, lehen otoitzaandako. Ta geo auzuak juiten zien kuutzien xeka, bi auzo, ta geo pizten zien argiak, u... ur bene(di)katia, ta geo "voilà"... Heldu zien beztitzeko ta hola, auzuak.
- Bai, hori... lan hori auzoek egiten zuten.
- Ba.
- Eta beilatzen zuten?
- Ba.
- Gau guzia?
- Gau guzia. Gau guzia. Aita ta... "enfin", zon(beit)... auzuak´e zonbeit aldiz, bultaño bat edo... Hastian ba.
- Eta gero... zera... nola eramaten zuten elizara? [...]?
- Korbillarraekin.
- Korbillara [...] zen?
- Ba, zaldiekin.
- Zaldiekin.

4.8. Dolua gizonen eta emakumeen janzkeran

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba

- **Erref**: BDZ-002/016
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:24:13. **Bukatu**: 00:26:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- **Laburpena**: Dolura atxikitzen ziren bai emakume eta bai gizonak.

Transkripzioa
- Orduan, jendea, dolua atxikitzen zen, ez?
- Ba. Ba, ba...
- Nola... zenbat atxikitzen zen?
- Puf... Urtia bedeen.
- Urtea bederen?
- Bedeen.
- Eta nola...
- Ni oroitzen niz "en cinquante-huit", ttantta, delako aitatxiin arreba, hil delaik, eta bon, hamalau urte nintien, eta bazen e... "J.A.C.", gazten eta..."... enfin...", e... bazien...
- Bai...
- Eiten zitien "des théâtres, fêtes des jeunes..." eta geo bazien "des... des sorties, en car", eta e... Ja(u)n (err)etora,edo Ja(u)n bikaria, biak bazien denboran, eta joan... joan nintain heekilan. A... ez, ez, ez... Ttantta hil berria, ez, ez.
- Dolua…
- "Oui", oroitzen niz eta... ez.
- Eta e... beztimendan eta... beltzez.
- A, beltxez... beltxez.
- Eta gizonek ere bazuten zerbait ematen zutena?
- Hemen emaiten zuten eta... beltxa... e... "un ruban"...
- "Un ruban"?
- Beltxa. E... josten zuten e... paltuen, edo arropetan, gaiñeko arropetan, gizonek, eta emaztek e... beltxez.
- Eta atxiki... zenbat atxikitzen zuten gizonek? Urtea ere bai?
- "Voilà", hori ez niz oroit ez... Hastian, hasteko...
- Hastean?
- Hori emaiten zen eta... arropetan. Eta... meza denboran... ehorzketako meza denboran... bazuten... arropa, emaiten zena gainetik, eta "même" kapütxaekilan. Erten zuten "mantoleta", nik uste...
- "Mantoleta"?
- "Mantoleta".

4.9. 'Os Bertrand' deitutako hezur ona

- **Hizlaria(k)**: Laborde, Léonie
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-005/008
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:14:35. **Bukatu**: 00:16:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

- **Laburpena**: Pasarte honetan, Léoniek denboran auzoan bikote baten artean entzundako elkarrizketa kontatzen digu. Afaltzeko mementoan, emazteak senarrari 'Os Bertrand' deitutako hezurra emateko galdegin zion, zopak zapore gehiago ukan zezan…

Transkripzioa
- "Y'avait la voisine là, pour dîner, elle avait besoin... quelque chose, et son mari, il était en train de couper le cochon: "Erraxü Bernadin, pika zaxü 'Or Bestrand'... 'Or Bestrand' hori." 'Bestrand', "comment on dit ? 'L'Os Bertrand' ?" 'Os Bestrand'? Elle voulait mettre ça au pot de soupe teh, pour dîner.
- Zer da hori?
- Hexurra!
- A, hezurra.
- Hexürra, "oui" !
- Eta zertako, zertako eman diote izen hori?
- "C'était les pa(rents)... les beaux-parents de Louisette, les parents de Léon."
- Bertrand izendatzen zen beraz?
- E?
- Bertrand izendatzen hintzen?
- Izena, Bertrand zuen?
- "Non mais... Bertrand, c'était l'os qui s'appelait !"
-A...!
-"L'Os Bertrand".
- Hezurrak bazuen izena, orduan?
- Hexürrak... "On aimait beaucoup curer les os !" "Züin erraiten Bernadin ez duela /eztiela/ deuse bario... balio... balio, berri...e... Beha zaxü hor ari denez, urdian pikatzen hor! " "On se rappelle de quelques passages...!"

4.10. Frantsesa eskolan ikasi

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/008
- **Iraupena**: 0:00:24. **Hasi**: 00:02:20. **Bukatu**: 00:02:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
  Euskara » Euskararen egoera
- **Laburpena**: Eskolara joan aitzin, ez zekiten batere frantses hitzik garai hartan. Isabellen arabera, orain baino handiagoak ziren eskolara joateko momentuan.

Transkripzioa
- Eta eskolan, frantsesez mintzatzen zineten, ez?
- Isabelle-Louisette: A ba, ba, ba. Eskolan, hastian, hasi gielaik eskuaran... eskolan, ez giniin eskuara bezik mintzatzen! Ez giniin e frantsesik, batee... Ta geo te, frantsesa ikasi, eskolan. Ta "voilà". Ez zien /etzien/... ez ginen hiru urtetan eskolaat joan, oai bezala!

4.11. Egun bat, meza bat

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/019
- **Iraupena**: 0:00:41. **Hasi**: 00:09:12. **Bukatu**: 00:09:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- **Laburpena**: Isabellek erraten digu denboran Bardozen meza bat egunero iragaten zela, eta jende anitz biltzen zela han. Orain aldiz, Frantxoak dioenez, herriko bestetan jende gehiago elkartzen da.

Transkripzioa
- Eta lehenago, apezek eta, izanen zuten orain baino indar gehiago, ez? Jendea gehiago mezara joaten zen denbora hartan?
- Isabelle: A ba, ba, ba... joan zen, ordüan, egunoz bazen meza, egunoz bazen jendea mezan, mezetan.
- Frantxoa: Oai bada gehio pestetan!
- Bestetan, bai!
- I.: Oai, bon, eta ez da /ezta/ apezik'e oai, eta iandetan hamabostetik beizik meza, eliza bakotxean, eta "voilà".
- Eta meza, zer egiten zen? Frantsesez, euskaraz, gaskoiñez?

4.12. Katixima euskaraz egiteko beharra

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/021
- **Iraupena**: 0:00:41. **Hasi**: 00:10:14. **Bukatu**: 00:10:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
  Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- **Laburpena**: Frantsesa bakarrik mintzatzen zirenek frantsesez segitzen zuten katixima. Euskara zekitenak, aldiz, euskaraz egitera behartuak ziren, hala nahi zutelako apezek.

Transkripzioa
- Eta katixima, nola egiten zen?
- Isabelle-Louisette: Eskuaraz eta frantsesez. Eskuaraz, eskuaraz mintzatzen zutenek, eskuaraz. Apezek hala er[ran]... hala nahi zuten.
- Apezek nahi... atxikitzen zuten hori, apezek?
- I.L.: Ba, ba, ba. Ba, ba. Zeen, eskola libroan izan niz, ni, beaz baziin eskuaraz mintzatzen zienak, eskuaraz behar zen katexima eta otoitzak egin. Eta frantsesez bezik ez zakitenek /etzakitenek/ mintzatzen, hek frantsesez zuten. Ba, ba.
- Frantxoa: Dena nahasia da hemen.
- Bai.
- F.: Denetaik bada.

4.13. Lehengo eta oraingo janaria

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/030
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:18:16. **Bukatu**: 00:19:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Elikadura
  Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
  Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- **Laburpena**: Mestura, "turniola" eta horrelako beste etxeko nahasketak jaten zituzten egunerokoan. Orain baino osasuntsuagoak izan behar zutela dio Frantxoak.

Transkripzioa
- Joseph: Eta bola bat esne mesturaekin.
- Mesturarekin?
- Frantxoa: Ba, mestura, edo... iten ginien torniola!
- J.: Torniola!
- Zer zen hori, 'torniola'?
- J.: Ogi irina eta arto irina. "Quand on fait la graisse, de cochon..."
- Isabelle.: Urina itien, eta axken... axken... urinaakilan, xigorrak kentzen... iten ziin, eta gio axken zeraakin, eta han iten gindiin arto irina eta arto... eta ogi irina, han eta... iten... iten gindiin torniola...
- J.: Torniola, eta gio [...] emaiten [...] "saladier" hoitaik. Eta geo aatsien, esneaekin, torniola.
- Nahasita? Eta ona zen hori?
- I.: Ona zen, ba!
- F.: Ba... berdin oai bano sanoago zen, segura 're!
- Bai.
- I.: Oaiko 'hamburger"...!
- F.: A e te, hola, hola!
- I.: Oai "hamburger" eta hoitaik da, behar dena, bana leneho ez zen / etzen/ hola! Zopa eta...
- F.: Oai zopa, 'kozina' erraiten duu hemen. Irina presta badia. Han iten dute. Bana etxekoa nagusi da denetaik.

4.14. Arratoia zopa barnean

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/032
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:20:26. **Bukatu**: 00:21:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
  Ohiturak eta bizimodua » Elikadura
  Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- **Laburpena**: Frantxoak kontatzen digu Marseillan pasatu zuen soldadugoan gertatu zitzaiona, jateko orduan. Denak eltze baten

inguruan jarririk zeudelarik arratoi ("garratoin") bat ikusi zuten zopa barnean...

Transkripzioa
- Frantxoa: Zerbitzia egin dut han... egin dudalaik, Marseillan, klasak egin ditut /tut/ han, hasi mahainien, zopa. Zopa, "voilà", bana... barnien - nola erraiten da? - garratoin bat bazen!
- Zoparen barnean?
- F.: "Oui" ! Hura ikusi dut!
- Beharbada, gostu ona eman zion...!
- Isabelle-Louisette: Eta beharbaa!
- Erraten dute lapinen gostu bera duela! Ez dakit, ez dut dastatu nik...
- I.L.: Nik ez dut /eztut/... bana bon, "en... en Chine", edo ez dakit /eztakit/ batee nun... eta jaten dituzte /tuzte/ hoik'e, izigarri ona dela...! Lapin gustia omen du. Te!
- F.: Aljerian, [...] han, bildu ginien asta bat...
- Zer hura? Astoa?
- F.: Eta hura...

5. Politika

5.1. Gorriak eta zuriak

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/017
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:39:32. **Bukatu**: 00:42:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- **Laburpena**: Gorriak eta zuriak izaten ziren Bardozen. Zuriak apezen aldekoak izaten ziren eta gorriak apezen kontrakoak. Bere aitak kontatzen zuen zuriek eta gorriek elkar jotzen zutela hauteskundeetan. Jeanek kontseiluan parte hartu izan du eta bietakoak ezagutu ditu.

Transkripzioa
- Gero, erraten dute zenbait tokitan baziela "zuriak eta gorriak"... Baziren hemen ere... gorriak eta...?
- Bazen eta, eta... eta bazen eta... dü... dudaik gabe! Elekzionetan eta, gero zapartakan, ukaldikan...
- Aritzen ziren? Eta zertako ba?
- Ni ez niz...
- Zertako aritzen ziren hola?
- Bah! Eta... bazen apezaan... apezaan partitian, "le... les blancs", xuriak, eta bazen, beti, apezen kuntrakoak! Ez zituzten /etziuzten/ apezak ikus! Bardotzen ai dien... ai, ai, ai! Ze... ez beitzen sekulan mezaa juiten eta... eta mera zen... Bardotzeko mera, eta bazitian adiskide handiak, hori elekzionetan. He, adiskide handiak, hek, meraan alde plantatzen zien eta bazen beste... beste ekipa bat, mezaat juiten zienak igande oroz, eta hek, ez zien unak!
- Eta mera, zer zen? Zuria edo gorria?
- Gorria! Bah, izan die... Egun duk oai dela hogoita lau urte kontseilien, ta pasatu ditiat /pasatutiet/... bon, lehen mera... gorria, bigarrena... xuria, ah,

beste oro xuriak halee. Gorriak finitüik izan die. Oai... pff... pasatia duk [iauko] hori poxi bat. Eztie gazte gehiago... Ba, partitüa bai. Ni [...] lagunak [...] lagunak.
- Eta zer, euskaldunak zer ziren? Zuriak?
- Xuriak gehienak ba.
- Eta gaskoinak?
- Bo... ootaik.
- Orotarik?
- Ootaik. Bazen ootaik.
- Eta zer aritzen ziren? Joka elkarri?
- He! Elekzione... nik eztut ikusi. Bana entzun dut aitari hemen errekontatzen , ordian ezta... ezta oaikoa! Eskaler, eskalerer behera zili... zilipartakan... gizonak [...] gora eskalerer igorten!

5.2. Alemaniarren okupazioa Bardozen

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/020
- **Iraupena**: 0:04:22. **Hasi**: 00:45:25. **Bukatu**: 00:49:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Eragina Ipar Euskal Herrian
- **Laburpena**: Alemaniarrak egon zirenekoa gogoan du. Bere lagun bat urte eta erdiz preso eduki zuten eta Alemaniara lanera eraman zuten. Jean etxeko ganberan ezkutatua egon zen. Harrapatu izan balute, etxeko denak hilko zituztela dio. Haiek agindutako abereak hil behar izaten zituzten. Pasadizo bat kontatzen du, Hazparnen bi lagun hil zituztenekoa.

Transkripzioa
- Eta...gero... alemanak ere ezagutu dituzu alemanen denborak?
- Hem... eta untsa ezautu... erriten beinien oxtien... egun zaut, egun dela hemen mutiko ... mutil... mutil bat... laun bat, urte bat, bo urte bat eta erdi preso hemen. "La réquisition", "réquisition" [...] izan ginen ene... ene adinekoak, klasa [...] izan ginen eta launak ginen, auzo bat, hor. Ta Alemaniaat "passer le... le conseil de révision", ta hantik zunbeit urte... eunen bürien, "aller en Allemagne", Alemanian juan gindian... "obligatoire". Ta hua ez zen ideia joaiteko. Ein nian Espainian juanen gindela biak elgarrekin... Ba, bana ni, ene klasa, ez eundano galdeina izan, eta hua juan behar galdeina. Erran nakon: "Puta, "oui" [...] egonen niz gordetüik ene etxean, gordetüik egon beharkoik! "Ah diu vivant !". Jin zen, jina hunat eta urte bat et erdiz hor, hemen, ganberan egona duk preso e. Jatekoa [...] gindakon goiti.
- Ez joateko Alemaniara?
- Ez juaiteko Alemaniaat. Ez zen irri... irri eitekoik. Atxeman banute hor, etxekoak denek garbitzen ginduzten eta, edo Alemaniaat juiten. Ez zen irri eitekoik e.
- Eta zer egiten zuten hemen alemanak... alemanek?
- Pua, ddeus! Jan eta edan! Erriten bazuten errekizizionia ...erriten... erriten gindakoten behar zituztela /behartzuztela/ lau behi edo idi, hiltzeko, ah! Merak behar zien atzeman nunbait, lau edo bezaiñ [...] kamiunaekin kargateko lehen jin eta adio e! Ni Hazparnen banitien launak, bah... kusi,

kusiaan, ene kusi baten launak. Joan, "le couvre-feu, huit heures, le soir", eta hek egun... egun zien ostatien zortzi oenak pasatiak. "Ah diu vivant !". [...] kanpoat aleman patruilla bat. Ein dakote keinüik gelditzeko, ez zuten etxeat juaiteko hantik eta borta hortaat! Lasterka abiatu, etxeat sartu nahiz. Biak garbitu zuzten han, garrikaan erdian.
- "Couvre-feu"a ez baitzuten errespetatu?
- Ah, ah... ez beiten, ez zen... oai erriten dute gazteria ez dela atxiiten ahal. E ni jin balite berriz ez [...] hek ez zin gatuik... gatuik, gatuik ez xakurrik e! Garrikan, dena garbi!
- Eta, izan... ez ziren nahasten hemengo jendeekin alemanak?
- "Dià, dià, dià, dià". Bah, bazen zunbeit... pff... emaztekin eiten zutenak. O... ootan bezala, hori bezala ere.
- Eta haurrak hola sortu izan dira hemen?
- "Des prostituées".
- Bai... Eta haurrak edo sortu izan dira hola? Alemanen haurrak, sortu izan dira, hemen?
- Bah... sortu izan ba... Hemen kanpaiñetan halere ez, terrible ez. Bana hiri hoietan eta izan ditu / izantu/ ba, bistan dena duk.

5.3. Alemaniarren behalekua

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/029
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 01:03:50. **Bukatu**: 01:05:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Eragina Ipar Euskal Herrian
- **Laburpena**: Alemaniarrek Bardotzen behaleku bat eraiki zuten.

Transkripzioa
- Alemanak Bardotzen eina zuten, gehienik Bardotzen izan da, hori meria... meria [...] bazen, bazien, "euh... des..." abar... abar batzu oono, "Château Celhabe", hori kakinatia, denak rüinatiak. Eta alemanek, hor Bardotzen ein dute bee, geo bazuten pundu bat eina, surbeillatzeko inguriak, eundano hortako gorena, "la butte de Miremont". Han eina zuten "l'observatoire", surbeillatzeko heian bazenez beste tropaik [...] zuten geo zeit. Bidaxünen, pff... ez da izan, ez dut, ez dute ukan. [...] interesatzen, dudaik gabe. Oaarren, ez zuten [...]

5.4. Alemanak Bardozen egonak

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/016
- **Iraupena**: 0:00:31. **Hasi**: 00:07:40. **Bukatu**: 00:08:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Eragina Ipar Euskal Herrian
- **Laburpena**: Isabellek, Frantxoak eta Josephek diotenez, alemanak egonak ziren Bardozen gerla garaian, Sala eta Eihartzea etxeetan.

Transkripzioa
- Bardozen berean egon ziren, alemanak?
- Ba, hor, xatoan.
- Non? "Château"an?
- Ba.
- Xatoan, ba. Eta seroretan.
- Seroretan e'.
- Andregai bat bila, seroretan?
- Eta ba, te... "Enfin", ez zen seroraik ordüyan. Ez zen /etzen/ serorik ordian.

6. Lanbideak

6.1. Etxeetako eta dendetako jostunak

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/023
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:51:22. **Bukatu**: 00:53:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Lanbideak » Sastreak, jostunak
- **Laburpena**: Arropa asko egiten zen etxeetan. Oihalak saltzen aritzen ziren batzuk etxez etxe. Baziren jostun profesionalak.

Transkripzioa
- Beztimenda eta orain bezala beztitzen zen? Orain bezala, jantziak eta... orain bezala ziren edo...? Non, etxean berean egiten ziren, erosten ziren?
- Eiten zen "beaucoup" etxen, etxetan. Pasatzen zien eta... "des commis voyageurs", "Dames de France" eta hoiek... Pasatzen zien eun bezala, hi bezala eun, ta baziten liburu handi bat, "avec des, des... des échantillons". Ordien hautatzen zien emazte... emaztekiak beti. Zunbat behar zuten: metra, galtza pare baten iteko eta koxtüma baten iteko edo ze... Ta geo igorten zuten etxeat... "avec la départementale et..." estofa. Ta bazen biziki dendari, eiten zutenak koxtumak eta etxen. Oai, oai bano gehio. Oai ezta gehio hoi.
- Eta etxeetan denek egiten zuten? Edo baziren espresak dendariak...?
- Ba, ba. Dendariak, ikasi zutena ere. Ikasia zutena... zer... ofi...Bah ofizioa ez zen! Guk ukan dugu hemen, kaskoinak [erraiten diote] ez zakiten batee eskuaraik, bazuten... hiru aprendiz bazitien... ai zienak lan... lanian. Bazien bortz dendari.

7. Aisia

7.1. Herriko bestak

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/026
- **Iraupena**: 0:03:12. **Hasi**: 00:57:02. **Bukatu**: 01:00:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

- **Gaia(k)**:
  Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- **Laburpena**: Herriko bestak Bardozeko plazan ospatzen ziren. Berrehun bikote ere izaten ziren dantzan. Baziren dozena bat ostatu. Orkestrak jotzen zuen. Herriko gazteriak antolatzen zituen bestak, hogei urte betetzen zituztenek.

Transkripzioa
- Bestak-eta egiten ziren?
- Bai, bai, ba. Eta pesta... ba oai bezala, oai bano gehio ba. Bo... Bardotzeko plazan, elizaan ondoan, pff... eiten du diela berrogoita... ba eta hiutan hogoi urte ere ba. Bazien beharbaa... bo, zonbat behar nuke erran? Berrehun kuple...
- Plazan?
- Plazan, dantzan ai zienak denak! Xaharrak, hiutan hogoi, hiutan hogoi hamar urteko xaharrak eta oro dantzan!
- Denak, zahar eta gazte?
- Ez zen, ez zen baten posatzeko leküik e! [...] izana zienez Bardotzeko plazan, ezta, ezta ttipia. Eta bazen, bon, zonbat ostatu bazien? "B(ü)rüntx, euh... chose... là-bas... au quartier d'Ibarre... le Ttunttur, B(ü)rüntx, Lambert, à la Place y'en avait trois, quatre...". Bazien, Bardotzen, hamar... hamar...ba...ba, dozena bat ostatu! Eta denak bizi. Puf, bee... ostatüko errebenioaekin.
- Eta zer, zer musika egiten zen, izaten zen? Akordeoia edo hola edo...?
- "Dià". Bazen, bai, bai, ba bana bazien sei... sei müsikari e. Or... or... orkestra.
- Eta nork egiten zituen besta horiek? Nork antolatzen zituen besta horiek?
- Herrikoon... e.. gazte, gazteriak. Urten izan... izan niz, oküpatü niz hortaz aski [...] Aurten, hogoi urteko edo hogoita bat urteko klasa bat, helduun urtien, beste... gaztiek berriz, ez sekula berak. Sanja... sanja urte oroz.
- Horiek antolatzen zituzten bestak orduan?
- Bai, bai, bai. Geo, gu merian eta okupatzen gindelakoz, emi... emiten gindien, herri, herriak emiten zien peza bat. Ezta, ordü, ordüko, pff... sosa balin ba... Eman dezaun [...] bost ehün mila [...]. Eta gio, "on lui faisait le feu d'artifice aussi.". Hua, herriak, merak [...] zien. Bah, merak... herriak! Herriak. [...] pesta ederrak eiten zien. [...]

7.2. Elizako abesbatzan kantuan

- **Hizlaria(k)**: Vivier, Jean-Baptiste
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-001/027
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 01:00:14. **Bukatu**: 01:02:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Aisia » Kultura » Musika
- **Laburpena**: Elizan abesten zuten abesbatzan, neska zein mutil. Erretorea eta bikarioa izaten ziren. Euskarazko kantuak abesten zituzten eta jaiak aurretik entseguak izaten zituzten.

Transkripzioa
- Kantuz-eta aritzen zineten?
- E! [...] ginden, hasteko elizan. [...] niz, zonbat, berrogoita hamar urte

segurik, elizan. Baginden... ba, berrogoita hamar bat [...], següriz ee, neskatxa. Eta gu, gizon... ba... baginden, hogoita hamar bat segurik. Oro, [...] ginden denak kantuz, eiten zien, entzun, entzuten, bazter [...] Eta hori apeza okupatzen zien, ba, bazen bikaria... Erretora ta bikaria.
- Zer zen diferentzia erretorea eta... zer zen erretorea eta bikarioa, zer ziren diferente?
- Erretora zen... nausia! Bikariak, eiten zien... erretorak erriten ziena. Eta erre... bikaria, usu, beti ere, oküpatzen zen hori "euh... la chorale et... la clique". Klika ere izan da Bardotzen, pff... berrogoita zunbait... Kleronia ta tronpeta ta kordesa eta pff... denak [...] die oai oro.
- Eta kantuak eta mezan, zer ziren? Frantsesez?
- Bo, latin... "du latin"... anhitz, frantsesez ere, eskuaraz ere.
- Eta bertzeenez, kantuak euskaraz eta kantatzen zenituzten? Ezagutzen zenituzten?
- Ba, "et oui"... ezautu behar! Eiten zien errepetizioniak, pff... peste, pestetako, zunbat errepetizione eiten gindien? Par... parti aatseko zortzi oenetan, lan, lanak ein eta, gauerdi oren bat artio! Eta zunbat aldi? Hamar aldi segürik ikasteko kantu bat! Bo...
- Eta... eta elizaz kanpo, bertzenaz, bertzalde, kantuak eta, bertsolaririk edo bazen?
- Ez. Ez, ez. Ez, ez... eliza, elizatik, elizan zen. Bikaria oku... okupatzen zen, gehienetan.

7.3. Ihauteriak Bardozen

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/022
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:33:35. **Bukatu**: 00:35:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Aisia » Jai-giroa » Inauteriak
- **Laburpena**: Etxeko izebek ez zituzten gogoko, jatekoa eta edaria ezkutuan eman behar izaten zieten. Mutilak ziren normalean.

Transkripzioa
- Zuek egiten zenuten ihauteririk edo hemen? Ihauterik?
- Ba, ba, ba, ba. A ba. Ihauteria bazen e! Gu eskolan gindelaik eta heldu zien eta gue eskolako gehienak, eta o la la...! Hemengo ttanttek ez zuten maite e...! A eta guk pena gindien, zeen ta bagindakien nor zien heldu zienak. Bana amak, ikusi gabe emaiten zien... emaiten zakoten arroltziak edo zeit.
- Eta...
- Xokoleta, edo...
- Eta zer... zertara etortzen ziren?
- Heldu zien etxetaat maskekin, eta bon... mintzatzen... mintzatzen zuten, eta zeit... ze... zerbaiten edateko, edo zeit emaiten ahal gindienez, edo... Sosa ez dakit emaiten zenez... Beharbaa...
- Eta kantatzen zuten zerbait, edo...?
- Ez, bo ez, ez hemengo... ez, hori ez niz oroit ez, ez.
- Eta dantzarik eta ere ez?
- A hori ez, ez niz oroit.
- Eta musika?

- Maskak.
- Maska, bai.
- Maskak.
- Eta gero...
- A hori...
- Hori gustatzen zitzaizun?
- Ba! Gizon... mutikuak zien, ez zen neskaik e!
- Eta zertako ttanttek ez zuten maite?
- Adina zuten e! Puf, lautan hogoita aita... aitaxiin arrebak. Ez bitakit, beharbaa ez bitzen eiten hen denboran, ez dakit nik zendako ez zuten e...? Ez zien kontent e... jin ziten e... "Mais" amatxi, amatxi aintzildarra, a oroitzen niz hua... hak emaiten zakoten e... zeit, elia... eta amak e.

7.4. Herriko bestak eta kantak

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/023
- **Iraupena**: 0:03:58. **Hasi**: 00:35:17. **Bukatu**: 00:39:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
  Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
  Familia eta harremanak » Herriko giroa
- **Laburpena**: Familiako bazkariak egiten ziren kontu kontari eta euskal kantak abestuz. Besteak lo zeudela jaisten ziren herrira.

Transkripzioa
- Eta gero, bestak, herriko bestak edo izaten ziren?
- Ba, ba.
- Eta hor ere, nola izaten ziren herriko besta horiek?
- Herriko besta? Nik beti oroitzapena dut ordien bazela e... eta familiako bazkaria.
- Etxeetan?
- Ba, etxetan. Ta geo Bardotzen, "enfin" bazen "le feu d'artifice"... Eta amak izigarri maite zien, eta heldu zen e... heldu zen e... Uhart otobüsa, Larrondoat xeka. Ta hor kartiereko jendiak joiten ginden haekilan. O! Eta ordien e... bon, ez ginden xe(ka)... ama joanen sei haurrekin, ordien gehiena [...] nintzan, ordien e... isil-isila, juiten ginden denak oheat, eta geo errana bitzatataen, eta... bestiak lo... lokartzen zielaik, are, jaikitzen nintzan, eta juiten ginen amaekin! Hamar oonetan edo heldu zen otobüsa Larrondoat, oono ez zen sobera iluna ere!
- Bai, bai...
- Beti "le quinze août" zen eta... pestak.
- Eta gero, erran duzu zure izebak, ttanttek eta aitatxik, kontatzen zituzten istorioak edo hola...? Edo kantuak, edo hola...? Bazituzten?
- Ba, ba. Bazen ttantta, azkena, hamekaarrena, egona Miarritzen, eta hua diu gehien luzenik eta ezautu. Ba, hua, ba.
- Eta hark kantuak edo bertsoak, edo... bazizkien?
- Ba, ba. E... kantiak, eskuaraz kantiak. Aats guziz, jalgitzen ginden baatzeat ttanttaekilan, eta izarrer so, eta kantatzen zien e... ba, ba!
- Oroitzen zara zer kantu ziren?
- O la la... ez so(bera)... Ba, ba, ba! "Hiru mutxurdin, bat alarguntsa",

badakit hori bazela. Geo e... "Ikusten duzu goizean". Eta hori beti... beti e... "Ikusten duzu goizean, argia hasten denean, etxe xuri..."...
- "Aitzin xuri bat"...
- "Lau haritz ondoren erdi... ordian"...
- "Xakur xuri bat..."... "non, je sais pas..."... Hasteko, hemen, argi delaik, baduzu borda bat, eta hola, lau haitz ondoren erdian. Eta nik usten nien ttanttak kantatzen ziela etxe... borda hortako istorioa! Ene... ene ideia hola, bana kantu hori betitik e... "Andre Madalen", eta...
- Orduan hori, lehenago bazen, orduan hori, Bardozen lehenago, bazakizkiten jendeek horiek, kanturik, eta...?
- Ba, ba, ba...
- Eta gero hori galdu da?
- Ari zien kantuz ba, gure e... "enfin" amaan ttanttak eta ari zien kantuz, ba.
- Eta ikusi duzu Bardozen, "le feu au cul" dantza?
- Ez, hori ez...
- Ihauterian... Ez?
- Hori ez.
- Ez? Hori berria da?
- Hori ez niz oroit ni...Ihauteriaz etxetik joanik, pesta... pestaan eitea ez, ez niz oroit.
- "Sua dantza"?
- A ez. Plazan berdin hori... Plazako... bana gu, hemen eskolako la... launak zien heldu e... etxeat...
- A, eskolakoak?
- Eskolako...
- Zuen... zuen adinekoak?
- Handio.
- Handiagoak?
- Gu bano handiokoak. Be ta geo heldu zien gue buuz, eta gu niarrez, hartako ere... hartako ere ttanttak e... samurtzen zien, zeen eta gu niarrez ikusteaz e, gue... gue penaz zi... zitien [...] seurraz e.

7.5. Ehiztari izanak

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/033
- **Iraupena**: 0:00:47. **Hasi**: 00:21:23. **Bukatu**: 00:22:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- **Laburpena**: Bardozen "leperia" erraten diote erbiari. Iriberrikoak ehiztariak izanak dira, eta batzuetan oraino segitzen dute. Ahuntz basa da gehienetan atzematen dutena.

Transkripzioa
- Zer da hori, "leperia"?
- Isabelle-Louisette: "Leperia"?
- Frantxoa: Erbia!
- I.L.: Erbia.
- A, erbia?
- F.: Ba. "Leperia" erraiten duu hemen.

- "Leperia"?
- F.: Besteñez, erbia da.
- Eta ihiztariak zarete? Ihiztariak?
- Joseph: Izanak.
- Izanak?
- J.: Izanak. [...]
- F.: Juiten gia oono.
- Eta hemen, zer ihiztatzen da?
- F.: Bihar, joanen gia [...] gabe, ahuntza basa...
- Basahuntza? Bai, badira, badira...
- F. Bo! Bada, bada...
- I.L.: Basaurdia bada zien etxen?
- Bai, bai, baina basahuntza gehiago.

8. Herria, azpiegitura

8.1. Umetan ia autorik ez inguruan

- **Hizlaria(k)**: Zabarotz, Maddi
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-002/012
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:15:48. **Bukatu**: 00:17:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- **Laburpena**: Feriak eta merkatuak egiten ziren inguruan. Umea zenean ez zen ia autorik, pixkanaka-pixkanaka zabaltzen joan ziren auzoan.

Transkripzioa
- Eta gero, merkatura... ba... ez zen merkaturik hemen?
- Ba, ba. Bazen merkatia Bastidan, Azparnen, Peihoaden... nik uste Ahurtin e, aipatzia, nik uste e... bazen zeit... Hasteko feira bazen.
- Eta joaten zineten hara zerbait saltzera, edo...?
- A ba, bildotsak, aatxiak... Bazen otobüsa, heldu zena... Lar... "enfin" kartier... hemen Larronduan, eta juiten zen kortatik aatxia ta remorkan emaiten zen aatxia, ta jendiak otobüsien. Eta otua ukan arte.
- Bai, lehenago, zu gaztea zinelarik, auto guti zen ez, hemen?
- Ba. Guk ez gin... guk e.... ez dakit e... beharbaa hamar, hamabi urte, o... aitak erosi dielaik otua, permisa pasatu dielaik lehenik... Auzuak erran zakon: "Ba! Ez duk se... ez duk... 'en pat(ois)...', frantsesez e - 'tu vas jamais passer le permis ! C'est pas la peine que tu ailles !'". Ta gio, ukan zien, nik uste aski fite, ta geo hua ere joan zen.
- Bai...
- "Mais si toi tu l'as eu, mais moi aussi eh ! Beh alors je vais essayer !" Ta "Voilà"!
- Eta hola pixkanaka...
- Ba, ta geo hiru... hiru etxek hemen bagintien geo otuak!

8.2. Bardoze herria, zabal-zabala

- **Hizlaria(k)**: Laborde, Léonie
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba

- **Erref**: BDZ-005/004
- **Iraupena**: 0:00:38. **Hasi**: 00:04:50. **Bukatu**: 00:05:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- **Laburpena**: Lau auzogune nagusi kontatzen ziren lehenengo denboran: 'Ibarre', 'Sarrada', 'Legarre' eta 'Leguine'. Ez badaki zehazki non ziren muga zuzenak, Léoniek dio gaur egun azken bi hauek 'Lambert' eta 'les Tisserands' auzoek ordezkatu dituztela.

Transkripzioa
- Badira kartier aunitz ez? Hemen... Zabala da, ez? "Bardos"...
- Bai, "oui, oui, oui, oui".
- Zenbat kartier...?
- "Y'a quatre quartiers, au moins. Y'a... 'Ibarre', 'Sarrada'... 'quart'... 'quartier des Tisserands'... Y'a 'Legarre' et 'Leguine'... je sais pas au juste, entre ces deux... On dit le 'quartier de Lambert', mais c'est peut-être un quartier... 'Les'... 'Les Tisserands' aussi, on dit... on dit... maintenant. Oh, c'est très vaste eh, au moins !"

8.3. Errekara ur bila

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/014
- **Iraupena**: 0:00:21. **Hasi**: 00:06:32. **Bukatu**: 00:06:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
  Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura
- **Laburpena**: Isabellen senarra oroitzen da denboran errekara joaten zirela, etxeko ura izan aitzin. Kabalak ere hara higitzen ziren, putzu batean zegoen ura edatera.

Transkripzioa
- Joseph: Erreka.
- Bai. Eta hara joaten zineten, ura bila?
- Isabelle-Louisette: Ba, ba.
- J.: Pitxerrekin eta kütxaekin eta... ura.
- I.L.: Ta kaalak 'e... putziak baziin, eta "voilà".

9. Iritziak

9.1. Gaurko eta lehengo bizia

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/009
- **Iraupena**: 0:00:38. **Hasi**: 00:02:44. **Bukatu**: 00:03:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

- **Gaia(k)**:
  Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
  Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- **Laburpena**: Nolako aldaketak bizi izan dituzten, hala-nola laborantzan. Den-dena eskuz egiten zuten: artoa, ogia, mahastia...

Transkripzioa
- Lehenago eta... ainitz sanjatu da bizimodua? Orain eta, lehenago eta...?
- Isabelle-Louisette: Ta sanjatu da ba, bizia!
- Zer da gehiago sanjatu dena?
- I.L.: Ba dena, te! Ez zen /etzen/... ez zen oai bezela... trakteürrik, ez gaiñeatikoik e...
- Dena eskuz egiten zen?
- Dena eskuz, behiekin eta eskuz.
- Eta zer egiten zenuten? Ogia, artoa, denetarik?
- Joseph: Ba, ba...
- I.L.: Ba, denetaik.
- J.: Ogia, eta artoa... eta mahastia, arnoa.

9.2. Biztanlegoaren aldaketak

- **Hizlaria(k)**: Suhas, Francois; Suhas, Isabelle-Etiennette
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Erremundeguy, Joseba
- **Erref**: BDZ-006/028
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:14:05. **Bukatu**: 00:14:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
  Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
  Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- **Laburpena**: Lehenago, auzoekin baserri lanetarako elkar ikusten zuten. Orain aldiz, ez dute harreman hori atxiki, eta bardoztarren erdia ez dute gehiago ezagutzen. Errugbi taldean ere, ez dutela nehor ezagutzen diote.

Transkripzioa
- Lehenago, jendeak laguntzen zuen gehiago, ez?
- Isabelle: Ba, ba, ba. Ez da/ezta/... ez zen /etzen/ oai bezala e! Auzoak eta beti elgarrekin ginden eta...
- Frantxoa: Hemen bada, Bardotzen, ez duu /eztuu/...ze, jendeaan erdia ezagutzen gehio... Denak atea tie... Ina die...
- I.: "Lisette! Oh la la...!"
- F.: Hiritik, eta...
- Bai, kanpotar anitz bada sartua.
- I.: A, ta ba. Bardoz... Bardotzeko jendeik ez da /ezta/... ez da... kasik [...]
- F.: Ba, diela hamar bat, hamabortz bat urte, ibiltzen ginian, rübia bazen Bardotzen, eta bagindiin ilobak eta hola aitzina... Bana oai ez duu /eztuu/ ezagutzen nehore gehio!

Transkripziorik gabeko pasarteak

Ondorengo pasarteak gaika landuta eta kodifikatuta daude, baina oraindik transkribatu gabe.

1. Bastidan sortu, Bardozera itzuli (BDZ-007/002)

Gurasoak bardoztarrak zituela erraten digu Yvonnek. Aita bidezaina Bastidan izendatu zutelarik, familia hara joan zen bizitzera. Berantago, Bardozera itzuli ziren, amarengandik ondoriotasunez ukan zuten etxera.

2. Ibarre auzoko hiru etxeetatik (BDZ-007/003)

Yvonnen ama ez zen ondoriotasunez ukan zuen Ibarbidea etxean sortu, baizik eta Jemenea deituriko etxean. Aita aldiz, Iratxeta etxekoa zen, Errekaldea etxetik hurbil.

3. Bastida ez da euskalduna (BDZ-007/004)

Bastidan zirelarik, Pervòst deituriko etxean egon ziren. Etxe honen izenak erakusten du herri horretan gaskoi hizkuntzak duen tokia. Yvonnek dio ez dela euskalduna Bastida.

4. Lau ahizpa (BDZ-007/005)

Lau ahizpa zirela dio Yvonnek: bera ahizpa biritxi batekin sortua eta beste bi neska.

5. Etxeko lanak amak eginak (BDZ-007/006)

Zortzi urte zituelarik Bardozera itzuli zirelan erraten digu Yvonnek. Haren aita kanpoan lan egiten zuen. Ama aitzitik, etxeko lanetan aritzen zen.

6. Donapaleura josten ikastera (BDZ-007/007)

1939an, Donapaleu hirira joan zen Yvonne josten ikastera. 1945ean bururatu zuen bere irakaspena. Garai hartan, sartu zen, ustekabean, Erresistentzian.

7. Senarrak euskaraz ez zekien (BDZ-007/009)

Yvonnen senarra 'Assitance Publique' erakundekoa zen, eta zazpi hilabeterekin Bardozeko familia batean ezarri zuten. Jarri zuten familian gaskoia baizik ez zekiten. Horregatik, euskararik ez zuen ematen.

8. Hirueletasuna (BDZ-007/011)

Hirueleduna dela dio Yvonnek, euskara, gaskoia eta frantsesa dakizkielako. Euskara aita-amarekin ikasi zuen, eta Donapaleun egon zelarik ondu.

9. Biritxiarekin euskaraz (BDZ-007/012)

Ahizparekin euskaraz egiten dutela dio Yvonnek. Inguruetako zaharretxeetara joaten delarik, egoiliar pozik daude harekin euskaraz egiteagatik.

10. Bastidako lehenbiziko euskaldun bakarrak (BDZ-007/013)

Gaskoia Bastidan ikasi zuen Yvonnek, han egon zelako txikitan. Gehitzen du ez zela euskaldunik denboran hartan Bastidan. Bere gurasoak lehenbizikoak zirela dio.

11. Bardoztar guziak euskaraz (BDZ-007/014)

Oroitzen da Yvonne Bardozen erro zaharrak zituzten familia guziak euskaldunak zirela. Kristau ikasbidea euskaraz egiteko ahala bazuten euskaldunek.

12. Bardozeko euskara, gaskoiarekin nahasia (BDZ-007/015)

Bardozeko euskara ez dela garbi-garbia iruditzen zaio Yvonneri. Aski nahasia da hizkera hau, gaskoiarekin nahasia hain zuzen.

13. Euskaldun elebakarrak vs. Gaskoi elebakarrak (BDZ-007/016)

Gehienek euskaraz bazekitela dio Yvonnek. Aldiz, euskaldun bai eta ere gaskoi elebakarrak zirenak bazeuden. Lortzen zuten elkar konprenitzen, 'ahal bezala'...

14. Bi katixima (BDZ-007/018)

Bi kristau ikasbide zirela dio Yvonnek, bata frantsesez, bestea euskaraz. Bi gurasoak euskaldunak zirelarik, haurrek euskaraz egin behar zuten katixima.

15. Euskara apalduz Bardozen (BDZ-007/019)

Familia gehienetan euskaldunak ziren. Orain aldiz, anitz galdua da hizkuntza Bardozen. Yvonne bezalako zahar batzuk badakitela oraindik pentsatzen du.

16. Xarnegu herrialdea, nahastekaren tokia (BDZ-007/021)

'Xarnegu herrialdea ez dela deus erraten du Yvonnek. "Zernahi" dela dio, "nahasteka"…

17. Zertifikata ondotik barnetegira (BDZ-007/022)

Hamalau urte arte egon zen eskolan Yvonne. Zertifikata 1935ean eskuratu ondoan, Angeluko serorek zeukaten 'Le Refuge' barnetegira joan zen bizitzera gazte denbora osoan.

18. Alemanak Donapaleutik partituak (BDZ-007/028)

Guda bururatu zelarik, Yvonne Donapaleun zegoen alemanak partitu aitzin egin zuten desfilean.

19. Hirueletasunetik elebakartasunera (BDZ-007/035)

Bere senar zenak gaskoia aise mintzatzen zuela dio Yvonnek. Bardozen, jendeen erdia euskalduna zela erraten du, beste erdia gaskoia zelarik. Orain aldiz, bi mintzairak apalduz doaz.

20. Zerria etxean hiltzen (BDZ-007/040)

Zerria etxean berean hiltzen zuten Ibarbidean, etxe anitzetan bezala. Denboran, André bere senarrak gaskoiz 'la meit' deitutako ontzi berezi bat fabrikatu zuen, zerria ur irikinean bustitzeko.

21. Bardozeko gaskoia eta euskara itxuragabetuak (BDZ-007/041)

Yvonnen ustez, Bardozen mintzatzen den gaskoia itsusia da. Euskara aldiz, txarra. Gaskoia basa mintzaira bat baizik ez dela dio berak, euskara aitzitik egiazko hizkuntza bat.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-26

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com